

IV

(Kiti aktai)

EUROPOS EKONOMINĖ ERDVĖ

ELPA PRIEŽIŪROS TARNYBA

ELPA PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS SPRENDIMAS

Nr. 125/06/COL

2006 m. gegužės 3 d.

dėl Norvegijos energijos fondo (Norvegija)

ELPA PRIEŽIŪROS INSTITUCIJA ⁽¹⁾,

atsižvelgdama į 2004 m. liepos 14 d. Institucijos sprendimą dėl įgyvendinimo nuostatų, nurodytų Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 27 straipsnyje,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą ⁽²⁾, ypač į jo 61–63 straipsnius ir 26 protokolą,pasiūliusi suinteresuotosioms šalims pateikti savo pastabas pagal tas nuostatas ⁽³⁾ ir atsižvelgdama į jų pastabas,atsižvelgdama į ELPA valstybių susitarimą dėl Priežiūros institucijos ir Teisingumo Teismo įsteigimo ⁽³⁾, ypač į jo 24 straipsnį,

kadangi:

atsižvelgdama į Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo I dalies 1 straipsnio 2 dalį ir II dalies 4 straipsnio 4 dalį, 6 straipsnį, 7 straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalis ir 14 straipsnį,

I. FAKTAI

1. Procedūra

atsižvelgdama į Institucijos gaires ⁽⁴⁾ dėl EEE susitarimo 61 ir 62 straipsnių taikymo bei aiškinimo, ir ypač į jų 15 skyrių dėl pagalbos teikimo aplinkos apsaugos srityje,

Norvegijos valdžios institucijos 2003 m. birželio 5 d. Norvegijos atstovybės prie Europos Sąjungos laiške, kuriuo buvo persiųstas 2003 m. birželio 4 d. Naftos ir energetikos ministerijos laiškas, kurį Institucija gavo ir užregistravo 2003 m. birželio 10 d. (Dok. Nr. 03–3705–A, užregistruota byla SAM 030.03006), pranešė apie dviejų pagalbos programų – „Dotacijų programa naujų energijos technologijų diegimui“ ir „Informavimo ir mokymo priemonės energijos efektyvumo srityje“ – pakeitimus pagal Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo I dalies 1 straipsnio 3 dalį.

⁽¹⁾ Toliau – Institucija.⁽²⁾ Toliau – EEE susitarimas.⁽³⁾ Toliau – Susitarimas dėl priežiūros ir teismo.⁽⁴⁾ Gairės dėl EEE susitarimo 61 ir 62 straipsnių ir Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo 1 straipsnio taikymo ir aiškinimo, kurias ELPA priežiūros institucija priėmė ir paskelbė 1994 m. sausio 19 d. ir kurios buvo paskelbtos OL L 231, 1994 9 3, p. 1, EEE priedas Nr. 32, p. 1. Gairės su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. balandžio 19 d. Toliau – Valstybės pagalbos gairės.⁽⁵⁾ OL C 196, 2005 8 11, p. 5.

ELPA priežiūros institucija (toliau – Institucija) 2003 m. birželio 16 d. laiške (Dok. Nr. 03–3789–D) pranešė Norvegijos valdžios institucijoms, jog programa jau egzistavo nuo 2002 m. sausio 1 d., t. y. iki pranešimo, todėl ši priemonė pagal Institucijos procedūrą ir esminių taisyklių valstybės pagalbos srityje 6 skyrių būtų vertinama kaip „neteisėta pagalba“⁽⁶⁾.

Po pasikeitimo laiškais⁽⁷⁾ Institucija 2005 m. gegužės 18 d. laiške pranešė Norvegijos valdžios institucijoms, kad ji nusprendė pradėti procedūrą dėl Norvegijos energijos fondo, numatytą Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo I dalies 1 straipsnio 2 dalyje.

Institucijos sprendimas Nr. 122/05/COL pradėti procedūrą buvo paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir jo EEE priede⁽⁸⁾. Institucija pakvietė suinteresuotąsias šalis pateikti savo pastabas šiuo klausimu. Institucija gavo vieną pastabą. Institucija 2005 m. rugsėjo 27 d. laiške (Įvykis Nr. 335569) persiuntė šią pastabą Norvegijos valdžios institucijoms, kad jos pateiktų savo pastabas.

Norvegijos valdžios institucijos Norvegijos atstovybės prie Europos Sąjungos 2005 m. liepos 15 d. laiške, kuriame buvo persiųstas 2005 m. liepos 12 d. Modernizavimo ministerijos laiškas ir 2005 m. liepos 11 d. Naftos ir energetikos ministerijos laiškas, perdavė pastabas dėl Institucijos sprendimo pradėti oficialią tyrimo procedūrą. Institucija gavo ir užregistravo šiuos laiškus 2005 m. liepos 19 d. (Įvykis Nr. 327172).

2005 m. spalio 6 d. Norvegijos valdžios institucijos suteikė daugiau informacijos, pirmiausia eksperto – *First Securities* – pranešimą (Įvykis Nr. 345642). Norvegijos valdžios institucijų ir Institucijos susitikimas įvyko 2005 m. spalio 11 d. 2005 m. lapkričio 18 d. Norvegijos valdžios institucijos elektroniniu paštu suteikė daugiau informacijos (Įvykis Nr. 350637). Susitikimas su Norvegijos valdžios institucijomis įvyko 2006 m. vasario 13 d. 2006 m. kovo 8 d. Norvegijos valdžios institucijos suteikė daugiau informacijos (Įvykis Nr. 365788).

⁽⁶⁾ 6 skyrius vėliau buvo išbrauktas 2004 m. liepos 14 d. Institucijos sprendimu Nr. 195/04/COL Neteisėtos pagalbos apibrėžimą dabar galima rasti Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies f punkte.

⁽⁷⁾ Dėl išsamesnės informacijos apie Norvegijos valdžios institucijų ir Institucijos susirašinėjimą yra nuoroda į Institucijos sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, Sprendimas Nr. 122/05/COL, žr. 5 išnašą.

⁽⁸⁾ Žr. 5 išnašą.

2. Energijos fondo paramos priemonių aprašymas

Norvegijos Vyriausybė savo pranešime paskelbė apie dviejų energetikos schemų, kurias nuo 1978–1979 m. įgyvendino Norvegijos vandens išteklių ir energetikos direktoratas (NVE), pakeitimus. Pirmoji schema – „Dotacijų programa naujų energijos technologijų diegimui“ – kuria Norvegijos Vyriausybė teikė paramą investicijoms į atsinaujinančios energijos technologijų diegimą. Antroji programa – „Informavimo ir mokymo priemonės energijos efektyvumo srityje“ – buvo energijos efektyvumo kampanijų ir mokymo pramonės, verslo ir namų ūkių sektoriuose organizavimui. Šios programos buvo finansuojamos iš biudžeto lėšų. Svarbiausi minėtų programų pakeitimai, apie kuriuos buvo pranešta, yra šie:

2.1. abi schemos buvo sujungtos į naują finansavimo mechanizmą – Energijos fondą;

2.2. kitoks iki šiol veikusių programų finansavimo būdas – be toliau teikiamų valstybės biudžeto dotacijų, taip pat apmokestinant elektros paskirstymo tarifus⁽⁹⁾ visoms *Enovos* remiamoms priemonėms;

2.3. Energijos fondą administruoja naujai įsteigta administracinė įstaiga *Enova*. Taip pat buvo patvirtintos naujos nuostatos bei Norvegijos valstybės ir *Enovos* susitarimas. Šios naujos nuostatos turėtų užtikrinti, kad paramos priemonės padėtų įgyvendinti naujus numatytus energetikos politikos tikslus.

Pr. 2.1. Dviejų pagalbos schemų sujungimas

2002 m. sausio 1 d. buvo įsteigtas Energijos fondas, o dvi pirmiau minėtos schemos buvo sujungtos ir priskirtos šiam fondui. Energijos fondas – tai pagal naująją tvarką toliau įgyvendinamų paramos priemonių finansavimo mechanizmas.

Pr. 2.2. Naujas Energijos fondo finansavimo būdas

Veikusios programos buvo finansuojamos dotacijomis iš valstybės biudžeto, o naujai įsteigtas Energijos fondas finansuojamas dotacijomis iš valstybės biudžeto ir elektros paskirstymo tarifo mokesčiu (tai nėra energijos gamybos mokestis).

⁽⁹⁾ Norvegijos valdžios institucijų teigimu, šis mokestis buvo įvestas 1990 m. panaikinant valstybės reguliavimą elektros energijos rinkoje. Iki 2002 m. tinklo bendrovės administravo mokestį, kad padengtų savo sąnaudas, susijusias su informacija apie energijos efektyvumą.

Šis mokestis yra numatytas Naftos ir energetikos ministerijos 2001 m. gruodžio 10 d. Reglamente dėl Energijos fondo⁽¹⁰⁾. Pagal Reglamento dėl Energijos fondo 3 ir 2a skirsnius visos įmonės, gavusios licenciją pagal Energetikos įstatymo⁽¹¹⁾ (norv. *omsetningskonsesjoner*) 4–1 skirsni, nustatydamos galutiniam vartotojui mokestį už elektros energijos suvartojimą iš tinklo, į sąskaitą įtraukia papildomą 1 øre/kWh mokestį (nuo 2004 m. liepos 1 d. padidėjo nuo 0,3 øre/kWh) už suvartotą elektros energiją (t. p. žr. Energetikos įstatymo 4–4 skirsni).

Tuomet licencijos turėtojas Energijos fondui sumoka 1 øre/kWh, padaugintą iš energijos kiekio, už kurį galutiniam paskirstymo tinklo vartotojui yra išrašyta sąskaita. Šio sprendimo 1.7 skirsnyje pateiktoje lentelėje matyti, kad Energijos fondas vis daugiau finansuojamas tik iš šio mokesčio. Tačiau neatmetama galimybė, kad Energijos fondas ateityje vėl galėtų gauti biudžeto asignavimų.

Pr. 2.3. Enovos vykdomas Energijos fondo administravimas

2001 m. birželio 22 d. buvo įsteigta *Enova SF*⁽¹²⁾. Enova – tai nauja administracinė įstaiga, turinti valstybės įmonės organizacinę struktūrą (norv. *statsforetak*, SF)⁽¹³⁾. Norvegijos valstybė ją valdo per Naftos ir energetikos ministeriją. *Enova* veikia nuo 2002 m. sausio 1 d., t. y. nuo tada, kai buvo įsteigtas Energijos fondas.

Pagrindinis *Enovos* įstaigos uždavinys – įgyvendinti paramos programas, administruoti Energijos fondą ir siekti energetikos politikos tikslų, kuriuos Norvegijos Parlamentas patvirtino 2000 m. Šie pagrindiniai uždaviniai išsamiau apibūrėti Norvegijos valstybės (Naftos ir energetikos ministerijos) ir *Enovos SF* susitarime (toliau – Susitarimas)⁽¹⁴⁾. Remiantis pačios *Enovos* institucijos apibūrimu, „*Enovos SF* steigimas rodo, kad keičiasi Norvegijos energijos efektyvumo bei atsinaujinančios energijos politikos organizavimas ir įgyvendinimas“.

⁽¹⁰⁾ „*Forskrift om innbetaling av påslag på nettavgiften til Energifonde*“ (reglamentas dėl mokesčio, taikomo elektros paskirstymo tarifui, mokėjimo Energijos fondui, toliau – Energijos fondo reglamentas).

⁽¹¹⁾ *Lov av 29 Juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m., energiloven*.

⁽¹²⁾ Ekspertų komitetas dar 1998 m. pateikė pirminius pasiūlymus dėl centrinės įstaigos, kuri tvarkytų energijos efektyvumo priemones, steigimo, NOU 1998:11. Norvegijos Vyriausybė išdėstė šį pasiūlymą Baltojoje knygoje St.meld.nr. 29 (1998–1999 m.). Šios NVE funkcijos perdavimas Energijos fondui galutinai buvo numatytas 2001 m. fiskaliniame biudžete, St.prp.nr.1 (2000–2001m.).

⁽¹³⁾ *Lov av 30 August 1991 om statsforetak*.

⁽¹⁴⁾ 2004 m. rugsėjo 22 d. pataisytas susitarimas „*Avtale mellom den norske stat v/Olje- og energidepartementet og Enova SF om forvaltningen av midlene fra Energifondet i perioden 2002–2005*“.

3. Nacionalinė paramos priemonių teisinė bazė

Nacionalinę paramos priemonių teisinę bazę sudaro 2001 m. balandžio 5 d. Parlamento sprendimas⁽¹⁵⁾, priimtas remiantis 2000 m. gruodžio 21 d. Naftos ir energetikos ministerijos siūlymu⁽¹⁶⁾. Parlamento sprendimu yra iš dalies pakeistas 1990 m. birželio 29 d. Energetikos įstatymas Nr. 50 (norv. *Energiloven*). Pagrindiniai *Enovos* uždaviniai yra apibūrėti pirmiau minėtame Ministerijos ir *Enovos* susitarime.

Be to, yra priimtas naujas svarbus 2001 m. gruodžio 10 d. Reglamentas Nr. 1377 dėl elektros paskirstymo tarifo mokesčio (norv. *Forskrift om innbetaling av påslag på nettavgiften til Energifondet*). Reglamente dėl Energijos fondo (norv. *Vedteker for energifondet*) yra numatyta, kad šis fondas yra pavaldus Naftos ir energetikos ministerijai, o jį administruoja *Enova*.

4. Pagalbos priemonių tikslas

Schemos buvo sujungtos ir priskirtos naujai įsteigiamam Energijos fondui bei jį administruojančiai *Enovos* įstaigai siekiant ekonomiškiau naudoti viešąsias lėšas energijos taupymo priemonėms bei ekologiškos energijos gamybai. *Enova* ir Energijos fondas turėtų pasiekti naujus Parlamento patvirtintus tikslus energetikos srityje⁽¹⁷⁾.

Remiantis pirmiau minėtu Susitarimu, iki 2010 m. sutaupytos energijos ir naujos gaminamos ekologiškos energijos kiekis iš viso turėtų sudaryti ne mažiau kaip 12 TWh, iš kurių:

— ne mažiau kaip 4 TWh turėtų būti gauta dėl padidėjusio iš vandens energijos gaminamos šilumos energijos kiekio, naudojant naujus atsinaujinančios energijos šaltinius, šilumos siurblius, terminės energijos šildymą, ir

— ne mažiau kaip 3 TWh turėtų būti gauta dėl padidėjusio vėjo energijos naudojimo.

Susitarime yra numatytas dar vienas tikslas: Fondo ištekliai turėtų prisidėti prie energijos taupymo ir naujos ekologiškos energijos plėtros, dėl kurių iki 2005 m. pabaigos iš viso bus gauta ne mažiau kaip 5,5 TWh energijos (palyginti su pirminiu 4,5 TWh kiekiu). Remdama naujas atsinaujinančios energijos rūšis ir prisidedama prie didesnio energijos taupymo, Norvegija taip pat nori sumažinti priklausomybę nuo vieno vyraujančio elektros gamybai naudojamo šaltinio – vandens energijos. Toliau pateikti duomenys, kuriuos perdavė Norvegijos valdžios institucijos, rodo, kad Norvegija tebėra priklausoma nuo vandens energijos, nors pastaraisiais metais naudoja daugiau vėjo ir šiluminės elektros energijos.

⁽¹⁵⁾ *Odelstingets vedtak til lov om endringar i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energilova)*. (Besl.O.nr.75 (2000–2001 m.), jf. Innst.O.nr.59 (2000–2001 m.) og Ot.prp.nr.35 (2000–2001 m.)).

⁽¹⁶⁾ Ot.prp.nr.35 (2000–2001m.).

⁽¹⁷⁾ Žr. 15 išnašą.

1 lentelė

Elektros energijos gamyba, vartojimas, importas ir eksportas (GWh), Norvegija, 2000–2005 m.

	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2003 m.	2005 m. sausio–gegužės mėn.
Visas gamybos kiekis	142 816	121 608	130 473	107 273	110 427	60 976
Vandens energija	142 289	121 026	129 837	106 101	109 280	na
Vėjo energija	31	27	75	220	260	na
Šiluminė elektros energija	496	555	561	952	887	na
Vartojimas	123 761	125 206	120 762	115 157	121 919	56 665
Importas	1 474	10 760	5 334	13 471	15 334	1 923
Eksportas	20 529	7 162	15 045	5 587	3 842	6 234
Grynasis importas	– 19 055	3 598	– 9 711	7 884	11 492	– 4 311
Grynasis importas/vartojimas	0,0 %	2,9 %	0,0 %	6,8 %	9,4 %	0,0 %
Grynasis eksportas/vartojimas	15,4 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	0,0 %	7,6 %

5. Paskelbta energijos fondo sistema

5.1. Bendrosios pastabos apie Energijos fondą

Enova gali teikti paramą investicijoms į energijos taupymo sistemas ir energijos iš atsinaujinančių šaltinių gamybą bei naudojimą, taip pat pirminę paramą investicijoms į naujas energijos technologijas.

Subsidijų kiekis nustatomas įvertinus kiekvieną techninį ir finansinį projektą. Pirminybė teikiama tiems projektams, kurie užtikrina didžiausią sutaupomų ar pagaminamų kilovatvalandžių (kWh) kiekį vienai subsidijuojamai Norvegijos kronai (NOK). Dėl to atsiranda konkurencija viešosioms lėšoms gauti ir to tikslas – atrinkti efektyviausius projektus.

Kvietimai teikti paraiškas skelbiami didžiausiuose nacionaliniuose ir regioniniuose laikraščiuose bent du kartus per metus, o daugeliui programų – keturis kartus per metus.

5.2. Atsinaujinanti energija

Reikalavimus atitinkantys projektai

Investicijų į atsinaujinančios energijos gamybą ir naudojimą srityje Norvegija remia energetikos projektus, skirtus energijos šaltiniams, kurie Direktyvos 2001/77/EB 2 straipsnyje⁽¹⁸⁾ yra apibrėžti kaip atsinaujinančios energijos šaltiniai (žr. Institucijos gairių dėl valstybės pagalbos aplinkos apsaugai 7 punktą, toliau „Aplinkos apsaugos gairės“, kurios apima vėjo, saulės, geoter-

minę, bangų energiją, potvynių energiją ir hidroelektrinius įrengimus, kurių galingumas yra mažesnis nei 10 MW bei biomasės energija). Tradicinis Norvegijoje naudojamas elektros gamybos šaltinis – vandens energija – kuriai, remiantis paaiškinimu, iki šiol nebuvo suteikta jokia parama⁽¹⁹⁾. Lėšos gamtinių dujų diegimui Energijos fondo biudžete nenumatytos⁽²⁰⁾.

Enova mano, kad projektai, skirti vėjo energijai, bioenergijai, potvynių energijai, geoterminiai energijai ir vandenyno bangų energijai, atitinka bendruosius reikalavimus paramai gauti. Saulės energijos projektai apima integruotus pasyvaus saulės energijos naudojimo sprendimus, saulės energijos šildymo sistemas ir fotovoltinės (PV) energijos gamybą.

Aiškindamos sąvoką „bioenergija“, Norvegijos valdžios institucijos patikslino, kad šis terminas naudojamas kalbant apie atsinaujinančią (elektros ar šilumos) energiją, kuri dažniausiai gaminama naudojant biomasę, kaip apibrėžiama Direktyvoje 2001/77/EB. Bioenergija – tai platesnė sąvoka nei biomasė, ji apima, pvz., biomasės pavertimo elektra ir (arba) šiluma projektus, palyginti su biomasės projektais, kurie skirti tik biomasei gaminti ir perdirbti. Tokiems projektams reikia papildomų investicijų kurti atsarginiams ir didžiausio krūvio energijos pajėgumams, naudojant kitus energijos šaltinius. Todėl investicijų į tokius projektus sąnaudos gali apimti ne tik biomasę, bet ir kitus energijos šaltinius kartu su biomase. Institucija mano, kad gali būti projektų, kuriuose biomasė sudaro tik dalį bioenergijos.

⁽¹⁸⁾ OL L 283, 2001 10 27, p. 33. Pati direktyva dar neįtraukta į EEE susitarimą.

⁽¹⁹⁾ Reglamente dėl Energijos fondo (Vedteker for Energifondet, § 4) sakoma, kad fondo lėšos turėtų būti naudojamos energijos taupymui ir naujų atsinaujinančios energijos šaltinių ir kitų ekologiškų energijos rūšių gamybai.

⁽²⁰⁾ Žr. Institucijos sprendimą 302/05/COL, kuriuo buvo patvirtinta dujų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pagalbos programa.

Norvegijos valdžios institucijos nurodė, kad sąvoka atsinaujinančios energijos šaltinių „naudojimas“ taikoma projektams, kuriuose investicijos skiriamos vidaus gamybai, kai gamintojas bei vartotojas yra tas pats subjektas (dažniausiai gaminant šilumos energiją).

Pagalbos sumos skaičiavimas – grynosios esamos vertės skaičiavimo metodas

Enova nustato paramos, kurią galima skirti projektui, sumą, apskaičiuodama skirtumo tarp einamųjų projekto gamybos sąnaudų ir einamųjų pajamų diskontuotą esamą vertę, gautą remiantis konkrečios energijos šaltinio rinkos verte. Kitaip tariant, ji taiko grynosios esamos vertės skaičiavimo metodą (toliau – GEV skaičiavimo metodas).

Konkrečios energijos šaltinio rinkos vertė

Norėdamos pasirinkti rinkos kainą, Norvegijos valdžios institucijos nurodo tris skirtingus atvejus:

Pirmuoju atveju svarstoma atsinaujinančios energijos gamybos, įtraukiamos į paskirstymo tinklą, ir todėl konkuruojančios su įprastos elektros energijos gamyba, kaina Šiaurės šalių energijos biržoje *Nordpool*. Tai daroma vėjo energijos, bioenergijos, atliekų, saulės, potvynių ir vandenyno bangų energijos atveju, remiantis *Nordpool* energijos biržoje nustatyta kaina. *Nordpool* biržoje skelbiamos tiek neatidėliotino atsiskaitymo kainos, tiek išankstinės kainos. Kadangi investicijos yra pagrįstos ateities elektros energijos kainų prognozėmis, *Enova* skaičiuoja pagalbą remdamasi kasdien sudaromais ateities sandoriais. Siekiant išvengti nenumatytų kainų svyravimų, taikomas šešių mėnesių naujausių ateities sandorių vidurkis. Kaina nurodoma, kai pateikiama projekto paraiška – keturis kartus per metus.

Antrasis atvejis susijęs su centriniu šildymu, kai šilumos energija paskirstoma vietos paskirstymo tinklu ir konkuruoja su šilumos energija, gaunama iš iškastinio kuro arba elektros. Šiuo atveju *Enova* taiko faktinę sandorio kainą ⁽²¹⁾, kurią moka vartotojas (įprastinės iškastinio kuro ar elektros energijos kaina).

Trečiasis atvejis susijęs su energijos gamyba, kuri neįtraukta į jokių paskirstymo tinklą (pvz., energijos gamyba vietoje naudojant likutinį garą, kuri neįtraukta į paskirstymo tinklą). Šiuo atveju taikoma kaina, kurią rinkoje moka galutinis vartotojas, įskaitant mokesčius.

⁽²¹⁾ Stambūs vartotojai dažnai turi naudos iš nuolaidų, taikomų jų didelėms užsakymams. *Enova* atsižvelgia į tai, lygindama konkuruojančių energijos šaltinių kainas.

„Inicijavimo“ poveikis

Pagalbos schemos tikslas – paskatinti investicijas į atsinaujinančios energijos šaltinius, kurių kitaip nebūtų, nes energijos rinkos kaina nepadengia sąnaudų ir grynoji esama vertė yra neigiama. Dėl to Norvegijos valdžios institucijų teigimu, subsidijos turi padengti tik papildomas atsinaujinančios energijos gamybos sąnaudas. Be to, *Enova* teikiama parama neviršija lėšų sumos, kuri reikalinga projektui inicijuoti, t. y. priimti teigiamam sprendimui dėl investicijų.

Vis dėlto remiantis Institucijos informacija, įsteigus Energijos fondą ir *Enovą*, nebuvo tikslios nuostatos, kada projekto inicijavimo tikslas yra pasiektas. Pvz., nebuvo nustatyta, kada projektas, įskaitant Energijos fondo paramą, pasiekia nulinę grynąją esamą vertę. Reikia pažymėti, kad buvo atlikti tyrimai, siekiant nustatyti, kada projektas pasiekia tokį balansą. Tačiau vis tiek nebuvo numatytos tikslios ribos, kurios leistų nutraukti atitinkamą sumą viršijančią valstybės pagalbą. Be to, remiantis Institucijos sprendimu pradėti oficialią tyrimo procedūrą, kai kuriais atvejais *Enova* suteikus pagalbą, dėl gautos projekto pagalbos buvo gauta teigiama grynoji esama vertė ⁽²²⁾.

Kai projektams teikiama parama, *Enova* ir pagalbos gavėjas sudaro pagalbos sutartį, kurioje apibrėžiamos paramos mokėjimo sąlygos. Mokėjimai gali būti koreguojami, atsižvelgiant į bet kokių sąnaudų sumažinimą statybos metu. Baigus investicijas, patirtos sąnaudos lyginamos su paraiškoje nurodyta sąmata. Jei šie veiksniai skiriasi paraiškos pateikėjo naudai, *Enova* gali sumažinti finansinę paramą, kad ji atitiktų faktinę sąnaudų struktūrą ⁽²³⁾.

Tinkama kapitalo grąža

Nuostatoje dėl investicijų inicijavimo yra numatytas tinkamos kapitalo grąžos reikalavimas. Taikoma metinė diskonto norma (nominalus dydis, neatskaičius mokesčių) – 7 % visiems projektams, pridėdant rizikos priemoką – tam tikrą procentinių punktų skaičių. Norvegijos Vyriausybė nurodė, kad *Enova* savo analizę pagrįs teorinėmis vertėmis, pateiktomis viešuose pripažintų Norvegijos valstybės institucijų pranešimuose, ir rizikos priemoka sieks 2,5–4,5 % priklausomai nuo energijos rūšies ir projekto pobūdžio.

⁽²²⁾ Žr. Institucijos sprendimo pradėti oficialią tyrimo procedūrą (Sprendimas Nr. 122/05/COL) 7 puslapyje ir 9 puslapyje, ypač 17 išnašoje, pateiktą pavyzdį.

⁽²³⁾ Institucijos nuomone, jei skirtumas nenaudingas paraiškos pateikėjui, suma nedidinama.

5.3. Energijos taupymo priemonės

Pagal paskelbtą sistemą⁽²⁴⁾ parama investicijoms į energijos taupymo priemones skaičiuojama taikant tokį patį grynosios esamos vertės skaičiavimo metodą, kuris taikomas ir atsinaujinančios energijos projektams.

5.4. Naujos energijos technologijos

Šioje kategorijoje *Enova* remia technologijas, kurias dar reikia plėtoti ir toliau bandyti, kol jos taps ekonomiškai perspektyvios, nors mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros projektų, nurodytų Institucijos valstybės pagalbos gairių 14 skyriuje dėl mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros, etapas joms jau baigtas. Tokios technologijos – tai potvynių arba bangų energijos gamybos įrenginiai. Tokie projektai gali būti siejami, siekiant didesnio efektyvumo arba skatinant atsinaujinančios energijos gamybą.

Oficialaus tyrimo metu Norvegijos valdžios institucijos išaiškino, kad ši kategorija galėtų būti priskirta pirmiau apibrėžtos paramos investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą ir energijos taupymą subkategorijai. Anksčiau 95,3 % paramą gavusių projektų šioje kategorijoje buvo skirti atsinaujinančios energijos gamybai, 4,3 % – energijos taupymo priemonėms⁽²⁵⁾.

Enova pasirašė sutartį su Norvegijos mokslinių tyrimų taryba dėl „naujų sprendimų energetikos srityje diegimo“, skirtą energijos taupymui ir šilumos energijos gamybai naudojant saulės energiją ir biomasę. Norvegijos valdžios institucijų teigimu, ši sutartis nėra nauja pagalbos schema, ja siekiama skirti daugiau dėmesio sričiai, kurioje *Enova* ir Mokslinių tyrimų tarybos bendradarbiavimas galėtų pasiekti geresnių sąveikos rezultatų. Norvegijos valdžios institucijos nurodo, kad ši sistema – tai bendras langas projektams, kurie gali būti ikikonkurenciniame etape (ir todėl galėtų gauti Mokslinių tyrimų tarybos paramą), arba duoti pajamų (ir galėtų gauti *Enovos* paramą). Tokie projektai negaus abiejų paramos išaigų finansavimo. Tačiau Norvegijos valdžios institucijos pabrėžia, kad bet koku atveju paramos jungimo taisyklės garantuoja, kad būtų laikomasi Aplinkos apsaugos gairių G skirsnio 66 punkto nuostatų. Šiame Aplinkos apsaugos gairių skirsnyje sakoma, kad pagal šias gaires parama negali būti jungiama su kitomis valstybės pagalbos formomis, kurios apibrėžtos EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, jei dėl tokio kartojimosi pagalbos dydis viršija Aplinkos apsaugos gairėse nurodytą dydį.

Kadangi *Enova* gali remti tikrai pajamų duodančius projektus, vertindama paramą naujų technologijų projektams *Enova* taip

⁽²⁴⁾ Taip pat žr. Norvegijos valdžios institucijų pasiūlymą dėl energijos taupymo priemonių įgyvendinimo ateiityje, šio sprendimo I.9.2 skirsnis.

⁽²⁵⁾ Norvegijos valdžios institucijos nurodė, kad 0,4 % – tai pačios *Enovos* patiriamos administracinės tokių projektų paraiškų tvarkymo sąnaudos.

pat naudoja pirmiau minėtą grynosios esamos vertės apskaičiavimo metodą. Projektų pajamos grindžiamos parduodamos elektros ir šilumos energijos gamyba ir Norvegijos valdžios institucijų teigimu tos pajamos, apskaičiuotos pagal grynosios esamos vertės apskaičiavimo metodą, rodo, kad projektai yra perspektyvūs.

5.5. Energijos vartojimo auditai

Enova taip pat siūlo nemokamas **patariamąsias ir konsultacines paslaugas** įmonėms energijos efektyvumo klausimais. Šios paramos tikslas – kad kuo daugiau įmonių atliktų energijos vartojimo auditą ir analizę, kurie padėtų joms sumažinti susijusias sąnaudas. Kaip pranešta, parama šioms paslaugoms nebuvo teisiškai apribota iki *de minimis* ribos arba paramos tik smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms. Jos buvo skirtos tam tikroms įmonėms. 2003 m. programoje tikslinės grupės buvo apibūdintos kaip privačių ir viešųjų pastatų, kurių bendras paviršiaus plotas didesnis kaip 5 000 kv. m., savininkai, pramonės įmonės bei didelių plotų nuomininkai. 2003 m. *Enova* skyrė lėšų įmonėms pirkti tokias patariamąsias ir konsultacines paslaugas, bet pati tokių paslaugų neteikė.

Norvegijos valdžios institucijos pabrėžia, kad reikėtų skirti pagal šias programas teikiamą pagalbą nuo mokymo ir informavimo priemonių, kadangi finansavimas tiesiogiai skiriamas įmonėms, atliekančioms energijos vartojimo auditą ir analizę, siekiant įvertinti investicijas į energijos taupymą arba vartojimo taisyklių pakeitimus įmonėse. Dėl to šiame sprendime Institucija atskirai aptars tokią pagalbą. Norvegijos valdžios institucijos toliau pažymi, kad šios programos yra panašios į energijos vartojimo auditus, atliekamus pagal Komisijos patvirtintą Suomijos schemą⁽²⁶⁾.

Anksčiau buvo galima teikti dotacijas, kurios padengė iki 50 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų. Norvegijos valdžios institucijų teigimu, nuo 2004 m. sausio 1 d. atlyginama tik 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų.

5.6. Informavimo ir mokymo programos energijos efektyvumo srityje

Enova turi **informacinės pagalbos telefono liniją** energetikos klausimais, kuria nemokamai teikiama informacija ir konsultacijos visiems, siekiantiems padidinti energijos efektyvumą. Kadangi *Enova* neturi galimybių pati imtis tokios veiklos, Norvegijos valdžios institucijos nurodo, kad tokios paslaugos perkamos pagal viešųjų pirkimų taisykles. *Enova* negali savo nuožiūra rinkti subjektų, kuriems teikti tokias konsultacijas ir informaciją.

⁽²⁶⁾ Sprendimas Nr. 75/2002 – Suomija, *Pakeista energetikos sektoriaus pagalbos schema*.

Iki 2003 m. sausio 1 d. *Enova* pasiūlė plačiai skelbtą programą, kurią įgyvendinant dvidešimt regioninių energijos efektyvumo centrų, atstovavusių *Enovai* šioje srityje, **vietoje** apklausė namų ūkių ir įmonių atstovus apie energijos efektyvumą, po kurių reikėjo imtis konkrečių tolesnių veiksmų. Ši pagalba buvo teikiama nemokamai, kiekvienam prašymui buvo skirtos maždaug dvi valandos. Norvegijos valdžios institucijos nurodo, kad *Enova* negalėjo savo nuožiūra rinktis šios paslaugos gavėjų.

Kalbant apie **mokymo priemones**, reikia paminėti šias programas. Norvegijos valdžios institucijos pabrėžia, kad konkursų dalyvių konkurencija ir projektų ekonomiškumas yra esminiai veiksniai.

Iki 2005 m. sausio 1 d. *Enova* įgyvendino **mokymo medžiagos ir mokymo koncepcijų** programą⁽²⁷⁾, skatinančią įmonėse įgyti ir išsaugoti žinias apie atsinaujinančios energijos šaltinius. Programa buvo įgyvendinama konkurso forma, *Enova* apmokėdavo 50 % visų projekto rengimo sąnaudų. Programos tikslas – skatinti mokymo medžiagos apie energijos efektyvumą (knygų, programinės įrangos ir t.t.) rengimą, taip pat remti su energetika susijusių kursų plėtrą, pvz., koledžuose (universitetuose), arba profesinių sąjungų rengiamus kursus ir kt. Programa buvo priimama viešiesiems, privatiems ir nepelno subjektams. 2003 m. ir 2004 m. programose buvo pateikti pirmumo sąrašai (pvz., statybų sektoriaus projektai, viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektai ir projektai, kurie turi būti įgyvendinti iki 2003 m. rugpjūčio 1 d.). 2003 m. programoje papildomas mokymas buvo ypač orientuotas į universitetus, sąjungas, profesines sąjungas ir privačias švietimo įstaigas (1 etapas), taip pat architektus, tiekėjus, verslininkus ir kitus komerciniuose pastatuose su energetikos sistemomis dirbančius darbuotojus (2 etapas) arba skirtas statybų sektoriui (2004 m. programa).

Siekdama paskatinti 2004 m. mokymo programą, *Enova* pasiūlė **rengti energetikos srities techniniams darbuotojams ir inžinieriams mokymo kursų** programą. Ji buvo organizuojama konkurso tvarka. *Enova* apmokėjo kursų išlaidas tik pirmiesiems 50 kursų baigusiu asmenų. Norvegijos valdžios institucijų teigimu, ši pagalba buvo teikiama ne įmonėms, o tiesiogiai asmenims.

Pirmiau minėtos mokymo medžiagos programos baigėsi 2004 m. gruodžio 31 d. Norvegijos valdžios institucijų teigimu,

apie naujas programas bus pranešta Institucijai. Iš viso, įgyvendinant šią programą, paramą gavo maždaug 33 projektai. Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad kai kurie projektai galėtų atitikti *de minimis* ribą. Be to, dalis paramos buvo skirta viešojo sektoriaus subjektams, universitetams, kitoms švietimo įstaigoms ir nepelno organizacijoms. Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad šioms subjektams pagal EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalį *Enovos* suteikta parama buvo skirta ne ekonominei įmonės veiklai, bet mokymo veiklai.

Šioje programoje nebuvo numatyta apriboti paramą tik kai kurių kategorijų subjektams ar veiklai. Joje taip pat nėra nurodyta, kad parama neturėtų viršyti *de minimis* ribos, kaip apibrėžta EEE susitarimo XV priedo 1 dalies e punkte nurodytame įstatyme⁽²⁸⁾. Taip pat parama nebuvo apribota smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms⁽²⁹⁾, kaip nurodyta EEE susitarimo XV priedo 1 dalies f punkte nurodytame įstatyme, taip pat nebuvo numatyta, kad parama turi atitikti EEE susitarimo XV priedo 1 dalies d punkte nurodytų reikalavimų⁽³⁰⁾ (parama mokymui).

Be to, *Enova* įgyvendina programą, skirtą pagerinti **vietos savivaldybių planavimo gebėjimus energetikos srityje**, ypač viešojo sektoriaus ir teritorijų planavimo srityje, kaip numatyta Norvegijos planavimo ir statybų įstatyme. Programa, pagal kurią pagalba teikiama nemokamai, yra skirta aukšto lygio atsakingiems savivaldybių pareigūnams ir techniniams darbuotojams. Norvegijos valdžios institucijos nurodo, kad *Enova* vertina, ar savivaldybė teikia tam tikrą paslaugą, konkuruodama su kitais rinkos operatoriais. Jei taip, tokiai veiklai parama neteikiama.

6. Pagalbos investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą gavėjai ir pagalbos intensyvumas

Institucija tiria įgyvendinamą pagalbos schemą. Todėl šiame sprendime negalima nurodyti galimų pagalbos gavėjų ir tokia informacija yra tik orientacinė. Norvegijos valdžios institucijos 2005 m. liepos 15 d. laiške nurodė, kad iki 2004 m. pabaigos bus 236 paramos energijos vartojimo auditui ir investicijoms (pastaroji parama skirta tiek atsinaujinančios energijos gamybai,

⁽²⁸⁾ Įtraukiantis į EEE susitarimą 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 69/2001 dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, OL L 10, 2001 1 13, p. 30.

⁽²⁹⁾ Įtraukiantis į EEE susitarimą 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 70/2001 dėl pagalbos smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms, OL L 10, 2001 1 13, p. 33, su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2004 m. vasario 25 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 364/2004, OL L 63, 2004 2 28, p. 22.

⁽³⁰⁾ Įtraukiantis į EEE susitarimą 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 68/2001 dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo mokymo pagalbai, OL L 10, 2001 1 13, p. 20, su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2004 m. vasario 25 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 363/2004, OL L 63, 2004 2 28, p. 20.

⁽²⁷⁾ 2003 m. programa buvo pavadinta „mokymo medžiaga ir mokymo koncepcijos“, 2004 m. jos pavadinimas buvo pakeistas į „mokymo programą“.

ties energijos taupymo priemonėms) gavėjai, kuriems skirta *de minimis* ribą viršijanti valstybės parama; tai nebuvo pagalba, skirta viešiesiems subjektams vykdyti savo viešąsias funkcijas. Norvegijos valdžios institucijos toliau nurodė 33 projektus, kurie gavo mokymo (mokymo medžiagos) programos pagalbą.

Norvegijos valdžios institucijos nurodo, kad maždaug 875 kiti projektai yra skirti teikti paramą arba viešiesiems subjektams, arba *Enovai* pirkti konkrečią paslaugą pagal viešųjų pirkimų taisyklės.

Norvegijos valdžios institucijos pateikė duomenis apie atsinaujinančios energijos projektus, rodančius 2002–2004 m. suteiktos pagalbos atsinaujinančios energijos projektams intensyvumą, pagrįstą bendromis investicijų sąnaudomis:

Atsinaujinančios energijos šaltinis	Pagalbos intensyvumas, išreikštas procentais visų investicijų sąnaudų, pagalbą skaičiuojant taikant grynosios esamos vertės metodą		
	Projektų skaičius	Vidutinė	Didžiausia
Vėjo energija	10	23 %	68 %
Centrinis šildymas	19	20 %	31 %
Bioenergija	31	20 %	50 %
Naujas atsinaujinančios energijos šaltinis	1	25 %	25 %

7. Biudžetas ir trukmė

2002–2005 m. susitarimas (žr. pirmiau šio sprendimo I.2.3 skirsnį) buvo pratęstas iki 2006 m. pabaigos. Numatyta šį susitarimą pratęsti iki 2010 m. gruodžio 31 d. Norvegijos valdžios institucijos pateikė šią programos biudžeto apžvalgą:

	Valstybės biudžetas mln. NOK	Tarifo mokestis mln. NOK	Visas biudžetas mln. NOK	Visas biudžetas mln. EUR ⁽¹⁾
2002 m.	270	161	431	57,3
2003 m.	259	192	451	56,4
2004 m.	60	470	530	63,3
2005 m.	0	650	650	79,3

⁽¹⁾ Norvegijos valdžios institucijų taikytas valiutų (NOK/EUR) keitimo santykis: 2002 m. 7,51; 2003 m. 8,00; 2004 m. 8,37; 2005 m. 8,20.

8. Pagalbos jungimas

Kalbėdama apie *Enovos* teikiamos pagalbos jungimą su kita valstybės parama, Institucija pažymi, kad iš esmės projektai galėtų gauti pagalbą iš kitų šaltinių. Norvegijos valdžios institucijos pranešime nurodė, jog užtikrins, kad jokia teikiama pagalba neviršytų Aplinkos apsaugos gairių G skirsnio 66 punkte nustatytų ribinių dydžių. Kaip jau buvo minėta, šiame skirsnyje yra numatyta, kad pagal Aplinkos apsaugos gaires patvirtinta pagalba negali būti teikiama kartu su kitų rūšių valstybės parama, jei dėl tokio pasikartojimo teikiamos pagalbos dydis yra didesnis, nei numatyta gairėse. Paraiškų teikėjai turi pranešti *Enovai*, ar jie yra pateikę paraiškas dėl kitos valstybės pagalbos.

9. Norvegijos valdžios institucijų pasiūlyti pakeitimai

Siekdamos suderinti šią sistemą su Aplinkos apsaugos gairėmis, Norvegijos valdžios institucijos pasiūlė tam tikrus sistemos pakeitimus, kurie pateikiami toliau. Institucijos tyrimo metu Norvegijos valdžios institucijos pradėjo įgyvendinti šiuos pakeitimus.

9.1. Pakeitimai dėl paramos investicijoms, susijusioms su atsinaujinančios energijos gamyba.

- 1) Norvegija apribos paramą projektams, atitinkantiems Direktyvos 2001/77/EB 2 a ir b straipsniuose pateiktą atsinaujinančios energijos šaltinių (biomasės) apibrėžimą. Be to, parama nebus teikiama veikiančioms hidroelektrinėms.
- 2) Paramos suma bus apskaičiuojama, taikant grynosios esamos vertės skaičiavimo metodą, pagrįstą gamybos sąnaudų ir rinkos kainos skirtumu. Visa paramos suma bus išmokama vieną kartą. Taikomas toks skaičiavimo būdas (pateikiamas realaus energijos projekto pavyzdys, sumos nurodytos NOK):

Reikalavimus atitinkančios investicijų sąnaudos ⁽¹⁾	123 000 000
Pagaminamos energijos kiekis kWh/metai	45 700 000
Kaina NOK/kWh	0,25
Metinės pajamos ⁽²⁾	11 425 000
Veiklos sąnaudos NOK/kWh	0,10
Metinės veiklos sąnaudos	4 570 000
Metinės grynosios pajamos	6 855 000
Ekonominės veiklos laikotarpis metais	25
Kapitalo grąža	6,33 %
GEV	– 38 000 000
Parama investicijoms	38 000 000

⁽¹⁾ Investicijų sąnaudos 0 metų pradžioje.

⁽²⁾ Pirmosios pajamos gaunamos 1 metų pabaigoje.

Palyginti su sistema, apie kurią buvo pranešta, pirmiau nurodytas skaičiavimo metodas pagrįstas „reikalavimus atitinkančiomis“ investicijų sąnaudomis, bet ne visomis sąnaudomis. Kaip pranešė Norvegijos valdžios institucijos, finansinės, mišrios ir draudimo sąnaudos neįtraukiamos į reikalavimus atitinkančias sąnaudas, bent ne nuo 2004 m. sausio 1 d.

3) Pirmiau nurodytam skaičiavimui naudojama rinkos kaina yra atitinkama *Nordpool* kaina. Priimant sprendimą dėl valstybės paramos, centrinio šilumos tiekimo atveju tai yra aktuali (mažiausia) kaina, kurią galutinis naftos arba elektros vartotojas turi mokėti. Jei projektas įgyvendinamas sudarant didelius sandorius su vartotojais, kuriuose kainos nukrypsta nuo galutiniam vartotojui taikytinų elektros ir naftos kainų, sandorio kainos yra aktualios kainos. Jei elektros gamyba neįtraukta į tinklą, taikoma galutinio vartotojo kaina, įskaitant mokesčius.

4) Parama gali būti teikiama padengti tinkamą kapitalo grąžą. Tačiau išorės ekspertas *Enovos* įstaigai nustato diskonto normą ir rizikos priemonę kiekviename atsinaujinančios energijos sektoriuje.

Reikėtų pažymėti, kad Norvegijos valdžios institucijos pateikė Institucijai paskirto nepriklausomo eksperto – *First Securities ASA* ⁽³¹⁾ – pranešimą. Ekspertai taikė ilgalaikio turto vertinimo modelį (ITVM) ⁽³²⁾ bei apskaičiavo šias diskonto normas: atitinkamai 7 % vėjo energijai, 6 % centriniam šildymui, bioenergijai ir energijos panaudojimui. Manoma, kad toks skaičiavimo būdas – tai sistema, pagal kurią *Enova* gali svarstyti atskirų projektų turto diskonto normas. Ypač vadinamoji beta vertė galėtų būti didesnė, atsižvelgiant į projekto rizikos lygį ⁽³³⁾, ir dėl to padidėtų diskonto norma.

Norvegijos valdžios institucijos kasmet peržiūri ir atnauja palūkanų normą ir rizikos priemonę. Jei yra nenumatytų didelę įtaką diskonto normai turinčių pokyčių, kurie vyksta tarp kasmet atliekamo duomenų atnaujinimo, Norvegijos

valdžios institucijos atitinkamai specialiai koreguoja diskonto normą. Tačiau tai taikoma tik tuo atveju, jei manoma, kad pokytis yra ilgalaikis.

5) Reikalavimus atitinkančios sąnaudos – tai Komisijos sprendime Nr. 75/2002 – Suomija ⁽³⁴⁾ nurodytos sąnaudos. Norvegijos valdžios institucijos nurodo, kad nuo 2005 m. sausio 1 d. *Enova* pripažino, kad tik tokios sąnaudos atitinka reikalavimus.

6) Neteikiama parama, viršijanti projekto inicijavimui reikalingą sumą. Vadinas, jei yra *neigiama* grynoji esama vertė, gauta pagal pirmiau 2 dalyje nurodytus kriterijus apskaičiuotą grynąją esamą vertę, valstybės parama teikiama tik tam, kad būtų užtikrintas projekto balansas, t. y. kad grynoji esama vertė būtų lygi nuliui.

7) Projektas, kuriam apskaičiuota nulinė vertė arba teigiama grynoji esama vertė be pagalbos, negali gauti pagalbos.

8) Išskyrus pagalbą biomasės sektoriui, pagal šią schemą suteikta parama niekada neturi viršyti Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punkte nurodyto ribinio dydžio. Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punkte numatyta, kad pagalba apribojama iki energijos rinkos kainos ir gamybos sąnaudų skirtumo, teikiant pagalbą tik jėgainės amortizacijai. Pagalba taip pat gali apimti tinkamos kapitalo grąžos normą, jei Norvegija pateiks įrodymų, kad tai būtina, atsižvelgiant į nedidelį kai kurių atsinaujinančios energijos šaltinių konkurencingumą.

⁽³⁴⁾ A – pasirengimo ir projektavimo sąnaudos; B – pastatų, mašinų ir įrangos sąnaudos, įrengimo sąnaudos arba esamų pastatų, mašinų ir įrangos taisymo ir remonto sąnaudos; C – tai iki 10 % projekto reikalavimus atitinkančių išlaidų sudaranti sąnauda, patiriamos įsigyjant žemę, tiesiogiai susijusios su investicijomis, bei elektros linijų tiesimo sąnaudos; D – vamzdžio, sujungiamo su centrinio šildymo tinklu, tiesimo sąnaudos. Sąnaudos, patiriamos tiesiant šilumos paskirstymo tinklą, atitinka reikalavimus tik tuo atveju, jei tinklo projektuose naudojamos naujos technologijos; E – kelių ir tiltų statybos darbų bei statybos darbų priežiūros sąnaudos; F) valymo ir žemės darbų sąnaudos; G) užsakymų atlikimo sąnaudos ir užsakymų atlikimui reikalingo darbuotojų mokymo sąnaudos. Šiuo atžvilgiu užsakymo atlikimas – tai pirmą kartą atliekamas įrenginio sistemos paleidimas, bandymas ir derinimas, siekiant užtikrinti, kad jis veiktų pagal nurodytus reikalavimus; H – su projektu susijusios informacijos sklaidos sąnaudos; I – investicijų stebėsenos sąnaudos; J – sąnaudos, susijusios su įvairių rūšių projektų galimybių studijomis (projekto dalyvių atlyginimai ir netiesioginės darbo sąnaudos, įranga, priedai, programinė įranga, kelionės, informacijos sklaida, kitos tiesioginės arba pridėtinės sąnaudos). Pagalbos gavėjo pridėtinės sąnaudos, statybos metu sumokėtos palūkanos, techninių reikalavimų vykdymo sąnaudos ir išskaitytini mokesčiai nėra reikalavimus atitinkančios sąnaudos. Žr. 26 išnašą.

⁽³¹⁾ *First Securities* yra svarbus Norvegijos vertybinių popierių rinkos dalyvis.

⁽³²⁾ Metodas, kuriuo pagal rizikos lygį pakoreguota kapitalo grąža atspindi rinkos portfelio rizikos lygį ir atitinkamo turto (projekto) rizikos lygį.

⁽³³⁾ *First Securities* taikoma formulė – $R_E = R_F + \beta (R_M - R_F)$, kurioje R_F – tai Norvegijos ilgalaikės obligacijos, β – atskiro projekto rizika, R_M – laukiama rinkos portfelio grąža, $(R_M - R_F)$ – (turto rizikos priemonė). R_E – reikalaujama investuoto kapitalo grąža.

- 9) Taikant *Enovos* paramos dydžio apskaičiavimo metodiką, didžiausia *Enovos* teikiamos paramos suma neturi viršyti investicijų sąnaudų. Projektai, kurių EBITDA ⁽³⁵⁾ investicijų metu įprastomis veiklos sąlygomis yra neigiamas, negalės gauti jokios pagalbos. Tuo tikslu taikoma diskonto norma – tai diskonto norma, kurią naudoja *Enova*, kaip buvo minėta šio sprendimo 9.I skirsnio 4 dalyje.
- 10) Biomasės projektams gali būti teikiama pagalba veiklai, viršijanti investicijų sąnaudas. Tačiau jokių būdų pagalba veiklai neteikiama, jei ji didesnė nei numatyta Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 55 punkte ⁽³⁶⁾.
- 11) Teikiant paramą šioje sistemoje, biomasė apibrėžiama kaip „skaidi produktų, atliekų ir žemės ūkio (įskaitant augalines

ir gyvulines medžiagas), miškininkystės ir su ja susijusių pramonės šakų atliekų dalis, taip pat biologiškai skaidi pramonės ir municipalinių atliekų dalis“ (žr. 2001/77/EB 2 straipsnio b dalį). Kalbant apie paramą bioenergijos, kurią sudaro ne biomasės šaltiniai, sektoriui, pagalba veiklai, kaip apibrėžta pirmiau 10 dalyje, teikiama tik tai daliai, kuri skirta biomasei. Pagalba teikiama tik investicijoms, apibrėžtai 5 dalyje.

- 12) Programa įgyvendinama iki 2011 m. sausio 1 d.

Norvegijos valdžios institucijos taip pat pateikė šiuos duomenis apie veiklos sąnaudas atsinaujinančios ir įprastos energijos gamybos srityje:

Visos einamosios sąnaudos, NOK/kWh

Technologijos	Veiklos ir eksploatacinės sąnaudos	Kuras	Visos sąnaudos
2005 m. atnaujinti IEA (Tarptautinės energetikos agentūros) pranešimo duomenys: elektros gamybos sąnaudų prognozė			
Anglys	0,034–0,068	0,076–0,152	0,11–0,22
Dujos	0,023–0,031	0,187–0,249	0,21–0,28
Kombinuota šilumos ir elektros energijos gamyba			0,17–0,44
NVE pranešimo duomenys: 2002 m. energijos ir šilumos energijos gamybos sąnaudos			
Vėjo energija	0,05		0,05
Enovos projekto bylos duomenys (pavyzdžiai)			
Vėjo energija	0,05–0,10	0	0,05–0,10
Bioenergija	0,07–0,15	0,2–0,3	0,27–0,45
Naujos atsinaujinančios energijos rūšys			0,05
Centrinis šildymas			0,05–0,10

9.2. Energijos taupymo priemonės

Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad paskelbtoje sistemoje grynosios esamosios vertės skaičiavimo metodas turėtų taip pat būti taikomas paramos energijos taupymo priemonėms skaičiavimui. Tačiau Norvegijos valdžios institucijos pasiūlė šiuos pakeitimus dėl paramos energijos taupymo priemonėms taikymo ateityje:

- ⁽³⁵⁾ EBITDA – tai pelnas, neatskaičius palūkanų, mokesčių, nuvertėjimo ir amortizacijos. Jis apima grynąsias pinigų įplaukas iš einamosios veiklos iki apyvartinio kapitalo panaudojimo.
- ⁽³⁶⁾ Remiantis Aplinkos apsaugos gairių D.3.3.1 skirsnio 55 punktu, biomasei, kurios veiklos sąnaudos didesnės, gali būti teikiama investicijų suma viršijanti pagalbą veiklai, jei ELPA valstybė gali įrodyti, kad bendros įmonių patirtos sąnaudos po jėgainės amortizacijos vis dar viršija energijos rinkos kainas.

Norvegijos valdžios institucijos skaičiuoja investicijų paramos energijos taupymo priemonėms sumą, laikantis Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 25 punkto ⁽³⁷⁾ ir šių gairių d.1.7 skirsnio 32 punkto nuostatų, t. y. projekto investicijų sąnaudos aiškiai siejamos su papildomomis investicijų sąnaudomis, kurios reikalingos įgyvendinti aplinkos politikos tikslus. Vadinas, investicijų į energijos taupymo priemones sąnaudos

⁽³⁷⁾ Pagal Aplinkos apsaugos gairių D.1.3 skirsnio 25 punktą energijos taupymo priemonėms gali būti teikiama parama, kurios bazinis dydis sudaro 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų. Remiantis Aplinkos apsaugos gairių D.1.7 skirsnio 32 punktu, parama teikiama atlyginti tik papildomas investicijų sąnaudas. Reikalavimus atitinkančios sąnaudos skaičiuojamos pagal grynąją naudą, gaunamą dėl padidinto pajėgumo ir sąnaudų, sutaupyty per pirmuosius penkerius investicijų laikotarpio metus, ir papildomos šalutinės gamybos per tą patį laikotarpį.

lyginamos su techniškai palyginamų investicijų, kurios neužtikrina to paties aplinkos apsaugos lygio, sąnaudomis. Kai investuojama į papildomą įrangą ir technologijos procesus, kurių vienintelė paskirtis – energijos taupymas, jei nėra kitų palyginamų investicijų, palyginamų investicijų sąnaudos yra lygios nuliui. Mašinų keitimo, atitinkančio Norvegijos nustatytus reikalavimus, sąnaudoms padengti parama neskiriama.

- 1) Sąnaudos skaičiuojamos pagal grynąją naudą, gaunamą dėl padidinto našumo ir sąnaudų, sutaupytų per pirmuosius penkerius investicijų laikotarpio metus, ir papildomos šaltinės gamybos per tą patį laikotarpį.
- 2) Reikalavimus atitinkančios sąnaudos – tai tik investicijų sąnaudos. Tuo atžvilgiu reikalavimus atitinkančios sąnaudos yra sąnaudos, nurodytos Europos Komisijos sprendime Nr. 75/2002 – Suomija ⁽³⁸⁾. Nuo 2005 m. sausio 1 d. Norvegijos valdžios institucijos laikosi nuostatos, kad tik tokios sąnaudos atitinka reikalavimus.
- 3) Pagalbos suma neviršija 40 % papildomų sąnaudų, apskaičiuotų pagal pirmiau apibrėžtus kriterijus, ir pagal tą programą parama veiklai neteikiama. Remiantis Aplinkos apsaugos gairių d.1.5 skirsnio 30 punktu, pagalba smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms gali būti padidinta 10 procentinių punktų. Todėl smulkiosios ir vidutinės įmonės yra apibrėžtos pagal Institucijos gairių 10.2 skirsnį dėl pagalbos mikroįmonėms bei smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms.
- 4) Norvegijos Vyriausybė užtikrina, kad kartu su kitomis viešomis subsidijomis, visa pagalbos suma neviršija pirmiau nurodytų ribinių dydžių.
- 5) Programa įgyvendinama iki 2011 m. sausio 1 d.

9.3. Parama naujoms energijos technologijoms

Norvegijos valdžios institucijos nurodo, kad naujų technologijų projektai, jei jie susiję su atsinaujinančios energijos šaltinių projektais, yra remiami pagal paramos atsinaujinančios energijos produktų gamybai ir panaudojimui (GEV principas) taisyklės. Energijos efektyvumo technologijų srityje taikomos energijos taupymo mechanizmų skaičiavimo sistemos. Parama *inter alia* skiriama projektams, kurie pirmiau buvo išbandyti tik laboratorijose, jų panaudojimo galimybės yra ribotos arba jie buvo parengti kitokioms nei Norvegijos sąlygoms, todėl juos reikia pritaikyti.

⁽³⁸⁾ Žr. šio sprendimo I 9.1 skirsnio 5 dalį ir 35 išnašą.

Pranešimai apie projektus iki konkurso, įtraukti į Institucijos valstybės pagalbos gaires dėl mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros, bus teikiami atskirai. Projektai, skirti atnaujinti esamus produktus ar gamybos linijas, neremiami. Tas pats principas taikomas projektams, kurie jau pradėti įgyvendinti arba jau priimtas sprendimas pradėti juos įgyvendinti.

9.4. Informavimo ir mokymo priemonės energijos efektyvumo srityje

Norvegijos valdžios institucijos patvirtino, kad mokymo medžiagos ir mokymo koncepcijų programos, mokymo kursai techniniams darbuotojams ir tolesnė veikla vietoje baigėsi 2005 m. sausio 1 d. Jei tokie arba panašūs projektai bus įgyvendinami ateityje, apie juos bus iš anksto pranešta Institucijai.

Norvegijos valdžios institucijos toliau patvirtino, kad mokymo programa viešiesiems subjektams yra susijusi tik su viešąja vietos savivaldybių funkcija (žr. t. p. šio sprendimo I.5.6 skirsnį).

9.5. Kita parama

Norvegijos valdžios institucijos toliau patvirtino, kad parama taip pat teikiama nediskriminuojant užsienio investuotojų ir kad jos reguliariai praneša Institucijai apie schemos įgyvendinimą. Norvegijos valdžios institucijos pateikė Institucijai sąrašą, kuriame nurodyti aštuoni užsienio operatoriai, gavę Energijos fondo paramą.

10. Sprendimo pradėti oficialią tyrimo procedūrą pagrindimas

Savo sprendime pradėti oficialią tyrimo procedūrą Institucija išdėstė poziciją, kad energijos taupymo priemonės, parama naujoms energijos technologijoms bei parama investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą – tai valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje. Institucija pažymėjo, kad informavimo ir mokymo priemonių (įskaitant patariamąsias ir konsultacines paslaugas) srityje, išskyrus informacinę pagalbos telefono liniją ir galbūt apsilankymus vietoje, fondas galėjo laisvai veikti savo nuožiūra. Be to, ji nustatė, kad dėl tokios veikimo laisvės paramos priemonės vietoj visa apimančių tapo selektyviomis priemonėmis. Buvo nustatyta, kad visos šios priemonės iškraipo arba gali iškraipyti konkurenciją ir daro įtaką Susitariančiųjų Šalių tarpusavio prekybai. Kadangi apie pagalbą, susijusią su Energijos fondu, nebuvo laiku pranešta Institucijai, tai buvo neteisėta pagalba, apibrėžta Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 1 straipsnio f punkte.

Vertindama atitiktį, Institucija atskyrė Energijos fondą, apie kurį buvo pranešta, ir sistemą su pakeitimais, kuriuos pasiūlė Norvegijos valdžios institucijos.

Paskelbta sistema

Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, išreiškė abejonių, ar pagal Aplinkos apsaugos gaires parama investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą galėtų būti pagrįsta. Institucija ypač pažymėjo, kad parama nebuvo pagrįsta „papildomų sąnaudų“ metodika, apibrėžta Aplinkos apsaugos gairių D 1.3 skirsnio 27 punkte ir d.1.7 skirsnio 32 punkte. Taigi ji pažymėjo, kad teikiant pagalbą būtina apskaičiuoti grynąją esamą projekto vertę. Institucija nustatė, kad nebuvo pakankamai garantijų, jog pagalba bus teikiama padengti tik su investicijomis susijusias sąnaudas. Be to, nebuvo numatyta, kaip išvengti per didelės kompensacijos. Institucija pažymėjo, kad Aplinkos apsaugos gairėse yra aiškiai nustatyta, kad kitaip nei atsinaujinančios energijos projektuose, pagalba energijos taupymo priemonėms gali padengti iki 40 % reikavimus atitinkančių investicijų sąnaudų. Kadangi Norvegijos valdžios institucijos taikė grynosios esamos vertės skaičiavimo metodą, nebuvo aišku, ar bus laikomasi šio ribinio dydžio. Institucija paprašė daugiau informacijos apie energijos technologijų ir energijos vartojimo auditų projektus. Institucija pažymėjo, kad informavimo ir mokymo priemonėms skirta pagalbos programa neapsiriboja *de minimis* parama (nors pagalba kai kuriems projektams galėjo būti mažesnė nei ribinis dydis) arba teikiama ne tik smulkioms ar vidutinėms įmonėms. Remdamasi tuo, Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, padarė pirminę išvadą, kad paskelbta sistema yra nesuderinama su EEE nuostatomis dėl valstybės pagalbos.

Sistema su pakeitimais, kuriuos pasiūlė Norvegijos valdžios institucijos

Sprendime pradėti oficialią tyrimo procedūrą, Institucija taip pat apsvaistė Norvegijos valdžios institucijų pasiūlytus pakeitimus. Ji nurodė, kad toliau tirs, ar Norvegijos metodas nustatyti pagalbos dydį pagal atitinkamo projekto grynosios esamos vertės skaičiavimo metodą gali būti priimtinas, jei Norvegijos valdžios institucijos priimtų sprendimą, jog pagalbos suma neturi viršyti rinkos kainos ir gamybos sąnaudų skirtumo, žr. Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punktą. Institucija taip pat išreiškė susirūpinimą, kaip Norvegijos valdžios institucijos praktiškai taikys Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punkto trečiajame sakinyje apibrėžtą reikalavimą. Šiame skirsnyje numatyta, kad vieną kartą suteikus paramą, kita jėgainės pagaminama energija daugiau nebegaus paramos. Institucija taip pat išreiškė abejones dėl paramos projektams, kurių grynoji esama vertė, gavus *Enovos* paramą dėl didelių veiklos sąnaudų būtų neigiama.

Institucija negalėjo suformuluoti galutinės nuomonės dėl pagalbos naujoms energijos technologijoms, mokymo priemonių, taip pat patariamųjų ir konsultacinių paslaugų (energijos vartojimo auditai).

11. Trečiųjų šalių pastabos

Institucija gavo vieną trečiųjų šalių pastabą dėl jos sprendimo pradėti tyrimo procedūrą. Vokietijos aplinkos, gamtosaugos ir branduolinio kuro saugumo ministerija teigia, kad neįmanoma aiškiai apibrėžti konkrečią rinką ir nustatyti, ar iš tikrųjų būtų konkurencija tarp paramą gavusių įmonių ir paramos negavusių įmonių, ir ar pirmosios įmonės būtų pranašesnės. Be to, Vokietijos ministerija nurodo, kad papildomų atsinaujinančios energijos gamybos sąnaudų nustatymo principas nelabai tinka nustatyti pagalbos dydį, jei nėra bendro taikytino ir aiškiai apibrėžto papildomų sąnaudų sąvokos apibrėžimo. Vokietijos ministerija mano, kad 40 % pagalbos ribinis dydis yra nepakankamas paskatinimas privačiam investuotojui imtis veiklos, nes jis turėtų padengti 60 % sąnaudų. Todėl galima būtų svarstyti, ar pagalbos dydį reikėtų skaičiuoti taip, kad jis būtų proporcingas visoms investicijų sąnaudoms. Vokietijos ministerija teigia, kad šiuo atžvilgiu kai kurie Aplinkos apsaugos gairių trūkumai buvo pašalinti Komisijos precedentų praktikoje.

12. Norvegijos valdžios institucijų pastabos

Norvegijos valdžios institucijos 2006 m. liepos 15 d. atsakyme dėl valstybės pagalbos nustatymo aiškiai pareiškė, kad Institucija taiko pernelyg griežtą atrankos sistemą, kuri nepalieka programoms, kurios iš esmės yra prieinamos visoms įmonėms, laisvės veikti savo nuožiūra. *Enova* veikė savo nuožiūra, skirdama pagalbą mokymo medžiagai, ji atmetė tik tokius projektus, kurie neatitiko programos tikslų arba negalėjo užtikrinti pakankamos kokybės. Todėl šie minimalūs kriterijai buvo objektyvūs.

Norvegijos valdžios institucijos pirmiau paminėtame laiške taip pat pažymi, kad Institucija turėjo tiesiogiai įvertinti Energijos fondo atitiktį, laikydamasi EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punkto, kaip Komisija padarė Jungtinės Karalystės WRAP išperkamosios nuomos fondo programos atveju⁽³⁹⁾.

Vertindamos paramos investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą atitiktį, Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad atsinaujinančios energijos gamybos sistemos, apie kurią buvo pranešta, konkurencijos tarp skirtingų projektų dalis nėra per daug kompensuojama. Be to, *Enovos* ir ministerijos susitarime nurodyta, kad visa teikiama pagalba turi būti suderinama su EEE susitarimo nuostatomis. Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad ištrauktos sąnaudos, neatitinkančios reikalavimų, būtų susiję tik su nedidele sąnaudų dalimi.

⁽³⁹⁾ 2003 m. lapkričio 11 d. Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos, kurią Jungtinė Karalystė ketina teikti per WRAP aplinkos apsaugos subsidijų fondą ir WRAP išperkamosios nuomos garantijų fondą (OL L 102, 2004 4 7, p. 59).

Pirminio tyrimo metu bei 2006 m. liepos 15 d. atsakyme Norvegijos valdžios institucijos pažymėjo, kad Norvegijos energetikos sektoriaus padėtis skiriasi nuo daugelio Europos šalių padėties, nes daugiau nei 99 % elektros energijos šalyje pagaminama naudojant vandens energiją. Tokios energijos sąnaudų struktūra ir sąnaudų dydis skiriasi, palyginti su kitose Europos šalyse gaminamomis įprastomis energijos rūšimis, kurioms naudojamos anglys, dujos ir branduolinė energija. Norvegijos valdžios institucijų nuomone, neįmanoma pagal gaires palyginti papildomų naujų rūšių atsinaujinančios energijos gamybos sąnaudų su vandens energijos sąnaudomis. Pasirinktos metodikos taikymas turi daugiau didelių privalumų. Pirma, grynosios esamos vertės metodas – tai dažniausiai energetikos sektoriuje ir kituose pramonės sektoriuose naudojama metodika. Taikant rinkos kainą, apibrėžiami objektyvūs ir nesunkiai taikomi kriterijai. Naudojama ši metodą visiems paraiškas dėl pagalbos teikiantiems projektams, *Enova* gali pagal vienodus principus palyginti skirtingus projektus, kurie varžosi dėl valstybės paramos, ir suteikti pagalbą tiems projektams, kurių pagalbos–aplinkosaugos naudingumo santykis geriausias. Antra, toks metodas užtikrina, kad projektui bus suteikta tokia suma, kurios reikia padėti projektui patekti į rinką.

Norvegija teigia, kad norėdamos pažodžiui laikytis Aplinkos apsaugos gairių, Norvegijos valdžios institucijos turėtų papildyti paramos investicijoms programą pagalbos veiklai programa, kuriai pagaliau taip pat būtų skiriama pagalba, remiantis grynosios esamos vertės skaičiavimo metodu. Taip skirta pagalba veiklai *de facto* būtų pagalbos investicijoms programa, pagal kurią subsidija būtų mokama dalimis, o ne iš karto visa suma, taip pat būtų vienodos galimybės gauti pagalbą, bet jos teikimo sistema būtų mažiau skaidri ir administraciniu požiūriu sudėtingesnė⁽⁴⁰⁾. Pagal paskelbtą sistemą *Enova* dalyvautų tik projekto investavimo etape.

Norvegijos valdžios institucijos 2006 m. liepos 15 d. savo atsakyme pritarė sprendime pradėti tyrimo procedūrą pateiktai Institucijos išvada, kad taikant *Enovos* metodą, iš esmės teikiama pagalba investicijoms yra mažesnė nei atsinaujinančios energijos jėgainės papildomos investicijų sąnaudos arba yra lygi tokioms sąnaudoms. Tačiau Norvegijos valdžios institucijos nepritaria jėgainės amortizacijos normai. Taip būtų neatsižvelgiama į tai, kad projektai taip pat turi teisę į tinkamą kapitalo grąžą, kaip numatyta Institucijos Aplinkos apsaugos gairėse (D.3.3.1 skirsnio 54 punktas) ir taikoma Komisijos sprendime dėl Q7 vėjo energijos projekto jūroje⁽⁴¹⁾. Kadangi tinkamas kapitalo grąžos dydis nustatomas remiantis nepriklausomo eksperto išvadomis, Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad dėl per didelių kapitalo grąžos normų nėra pavojaus išmokėti per didelę kompensaciją.

⁽⁴⁰⁾ Žr. t. p. Institucijos sprendimo Nr. 122/05/COL skirsnį „Norvegijos pateikta informacija“, 12 p. seq.

⁽⁴¹⁾ Valstybės pagalba, Sprendimas Nr. 707/2002 – *Nyderlandai*, subsidija atsinaujinančios energijos gamybos skatinimui (MEP).

Kalbant apie reikalavimą, jog pagalbą gavęs projektas neturėtų gauti kitos pagalbos, žr. Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punktą, Norvegijos valdžios institucijos sutinka, kad būtų nustatyti Energijos fondo teikiamos pagalbos ribiniai dydžiai. Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad tokius dydžius užtikrina dvi sistemos. Pirma, kai *Enova* vertina projektą, ji atsižvelgia į visas žinomas pajamas (pinigų srautą), nors kita, pvz., valstybės, teikiama parama yra laikoma valstybės pagalba. Į šiuos dalykus atsižvelgiama skaičiuojant pajamas arba sąnaudas, jei būtina, todėl yra mažesnis poreikis prašyti kitos *Enovos* paramos. Antra, atsižvelgdamos į galimą žaliųjų sertifikatų sistemos diegimą, Norvegijos valdžios institucijos nurodo sutarties, kuri bus sudaroma su pagalbos gavėju, straipsnį, pagal kurį jis turi grąžinti visą pagalbą, kurią suteikė Energijos fondas, jei jis patenka į tokių sertifikatų rinką.

Oficialaus schemos tyrimo metu Norvegijos valdžios institucijos pasiūlė pataisyti tuos projektus, kurie net gavę paramą iš Energijos fondo, pasiekia neigiamą grynąją esamą vertę. Šis pakeitimas dabar yra pateiktas šio sprendimo I.9.1 skirsnio 9 dalyje, jame nurodyta, kad investavimo metu įprastomis veiklos sąlygomis neigiamą EBITDA gaunantys projektai negali gauti jokios pagalbos.

II. VERTINIMAS

1. Valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje

Susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje numatyta taip:

„Nebent šiame Susitarime būtų numatyta kitaip, visa EB valstybių narių, ELPA valstybių arba iš valstybės išteklų bet kokia forma suteikta pagalba, kuri iškraipo arba gali iškraipyti konkurenciją, suteikiant palankesnes sąlygas tam tikroms įmonėms arba tam tikrų prekių gamybai tiek, kiek ji daro įtaką Susitariančiųjų Šalių tarpusavio prekybai, yra nesuderinama su šio Susitarimo įgyvendinimu“.

1.1. Valstybės išteklių teikimas

EEE susitarimo 61 straipsnyje apibrėžtą priemonę turi suteikti valstybė arba ji turi būti finansuojama valstybės ištekliais. Aptariamu atveju pagalba įvairiems investicijų projektams teikiama subsidijų, finansuojamų iš valstybės biudžeto arba paskirstymo tarifo mokesčio, forma. Finansavimas per tiesioginius biudžeto asignavimus atitinka „valstybės išteklių“ kriterijų.

Institucija atkreipia dėmesį į pajamas iš paskirstymo tarifo mokesčio, kad pagal nustatytą precedentų teisę ir Europos Komisijos praktiką, valstybės ištekliai naudojami, kai lėšas perveda fondas ir kai valstybė įsteigia fondą, kuris gauna lėšų iš valstybės nustatomų ir surenkamų rinkliavų ⁽⁴²⁾. Atsižvelgiant į tai, reikia nustatyti, ar valstybė kontroliavo atitinkamas lėšas ⁽⁴³⁾. Kad lėšos būtų laikomos valstybės lėšomis, pakanka to, jog valdžios institucijos nuolat kontroliuoja tokį turtą ⁽⁴⁴⁾.

Energijos fondą įsteigė Norvegijos valstybė, jį administruoja viešoji įstaiga *Enova*, kurios savininkė – Norvegijos valstybė, valdanti ją per Naftos ir energetikos ministeriją. Fondas buvo įsteigtas, kad įgyvendintų Norvegijos valstybės politikos tikslą ir padėtų įgyvendinti Norvegijos valstybės uždavinius energetikos srityje, susijusius su Kioto protokolu. Tuo tikslu Norvegijos valstybė reguliuodama taiko privalomą mokestį (žr. šio sprendimo I.3 skirsnį), iš kurio finansuojamas fondas. Mokesčio dydį taip pat nustato valstybė. Pajamos iš mokesčio pervedamos tiesiai Energijos fondui, kuris skiria jas atrinktiems projektams. Todėl Institucija mano, kad Norvegijos valstybė nuolat kontroliuoja mokestį ir kad šis mokestis – tai valstybės lėšos, apibrėžtos EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje.

1.2. *Palankesnės sąlygos tam tikroms įmonėms arba tam tikrų prekių gamybai*

Kad priemonė atitiktų EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje pateiktą pagalbos apibrėžimą, pirma, ji turi papildomai suteikti pagalbos gavėjui palankesnes sąlygas, kurios atleistų jį nuo mokesčių, kurie paprastai mokami iš jo biudžeto. Antra, pagalbos priemonė turi būti selektyvi, kad suteiktų palankesnes sąlygas „tam tikroms įmonėms arba tam tikrų prekių gamybai“. Toliau yra pateikiami skirtingi pagalbos investicijoms schemų, įskaitant energijos vartojimo auditus, ir mokymo (mokymo priemonių) aprašymai.

1.2.1. Bendra pastaba – pačios Energijos fondo schemos, o ne atskirų pagal schemą teikiamų subsidijų, vertinimas

Šiuo atveju toliau apibrėžtos pagalbos priemonės kartais buvo teikiamos asmenims, o ne įmonėms (pvz., kai kurioms mokymo

ir informavimo priemonėms) arba galėjo būti susiję su mokymo, o ne ekonomine veikla. Tačiau nė vienas iš įvairių pagalbos priemonių nebuvo oficialaus apribojimo (teisės aktais ar administracinėmis rekomendacijomis) teikti ją tik asmenims arba tam tikrų rūšių veiklai ⁽⁴⁵⁾. Pagalba galėtų būti teikiama, pvz., privačioms švietimo įstaigoms, kurios galėtų verstis ekonomine veikla arba būtų orientuotos į tam tikrus pramonės sektorius (pvz., statybos sektorių).

Gautame pranešime ir įvertinime svarstomas pats Energijos fondas, o ne atskiros jo teikiamos subsidijos. Todėl Institucijai vertinant pačią Energijos fondo schemą ⁽⁴⁶⁾, nereikia vertinti, ar tam tikrais atvejais nepelno organizacijoms ir švietimo įstaigoms suteikta pagalba buvo skirta (ekonominei) įmonės veiklai. Kadangi Energijos fondo programoje tuo atžvilgiu nebuvo numatyta apribojimų, Institucija nustatė, kad, atsižvelgiant į toliau nurodytą išimtį, pagalba pagal schemą buvo skirta įmonėms.

Viešajam sektoriui teikiama parama, skirta įgyvendinti energijos efektyvumo priemones, kurios yra atitinkamo subjekto viešoji funkcija, nėra valstybės pagalba. Tai visų pirma susiję su programa, skirta savivaldybių energijos efektyvumo priemonėms. Ši parama nėra valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, jei ji teikiama, kaip patvirtino Norvegijos valdžios institucijos, pagalbos gavėjui vykdyti viešąją funkciją.

1.2.2. Pagalba investicijoms (atsinaujinančios energijos gamyba, energijos taupymo priemonės, naujos energijos technologijos ir energijos vartojimo auditai)

Kaip nurodyta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, subsidijos pirmiau paminėtoms investicijoms suteikia jos gavėjams palankesnes sąlygas: jiems suteikiama galimybė investuoti į atsinaujinančios energijos gamybą arba į priemones, kurios padeda mažinti energijos suvartojimą, arba suteikia įmonei galimybę (audito atveju didinant kompetenciją ir atliekant energijos analizę) efektyviau naudoti energiją ir taip labiau mažinti įprastas įmonės einamąsias sąnaudas.

⁽⁴²⁾ Byla 173/73 *Italija prieš Komisiją* (1974 m.) ECR 709, Byla 78/76 *Steinike prieš Vokietiją* (1977 m.) ECR 595, Komisijos sprendimas Nr. 707/2002 – *Nyderlandai*, Žr. 42 išnašą; Sprendimas Nr. 490/2000 – *Italija*, Per didelės elektros energijos sektoriaus sąnaudos.

⁽⁴³⁾ Teisėjo padėjėjas Byloje C-379/98 *Preussen Elektra prieš Schleswig AG* (2001 m.) ECR I-2099, 165 punktas.

⁽⁴⁴⁾ Žr. bylą T-67/94 *Ladbroke Racing Ltd prieš Europos Bendrijų Komisiją* (1998 m.) ECR II-1, 105 punktas *seq.* Šiuo atžvilgiu nėra abejonės, kad paramos priemonė gali būti priskirta valstybei, įvedusiai tokį mokestį. Ši padėtis skiriasi nuo sistemos, aprašytos Byloje C-345/02 *Pearle BV, Hans Prijs Optiek Franchise BV ir Rinck Opticiens BV prieš Hoofdbedrijfschap Ambachten* (2004 m.) ECR I-7139, kurioje svarstomas specialistų grupės nustatytas mokestis.

⁽⁴⁵⁾ Tačiau Institucija norėtų pažymėti, kad darant išvadą, ar pagalba buvo skirta „įmonei“, svarstomas ne įmonės teisinis statusas arba organizacijos forma, bet įmonės kokybė pagal remiamą veiklą, Byla C-41/90 *Höfner and Elser prieš Macrotan* (1991 m.) ECR, I-979; pvz., nepelno organizacijos taip pat gali vykdyti ekonominę veiklą ir konkuruoti su kitais subjektais, žr., pvz., Bylą 78/76 *Steinike & Weinlig*, Žr. pirmiau 43 išnašą, ir Bylą C-67/96 *Albany, International BV prieš Stichting Bedrijfspensiofonds Textielindustrie*, (1999 m.) ECR I-5751.

⁽⁴⁶⁾ Jei parama yra pagalba, kuri bus nustatyta toliau, Energijos fondas yra pagalbos schema. Žr. pagalbos schemos apibrėžimą Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 1 straipsnio d punkte.

Parama taip pat yra selektyvi. Kai parama teikiama investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą, ji skiriama tam tikrai energijos gamintojų kategorijai.

Selektyvumas taip pat taikomas kitoms priemonėms, nes subsidijos skiriamos tik tam tikroms įmonėms, kurias atranka *Enova*, lygindama projektus paraiškų vertinimo metu ir atrinkdama šiame etape patį efektyviausią projektą, kuriam turi būti skiriama pagalba. Kaip nustatyta precedentų teisėje⁽⁴⁷⁾, kai fondas naudojasi „tam tikra veiksmų laisve, suteikiančia jam galimybę koreguoti savo finansinę paramą, atsižvelgiant į įvairius veiksnius, pvz., ypač paramos gavėjų spektrą, finansinės paramos dydį ir jos teikimo sąlygas, (...) pagal tokią sistemą kai kurioms įmonėms gali būti taikomos palankesnės sąlygos, nei kitoms įmonėms“⁽⁴⁸⁾. Nėra garantijų, kad visi konkurso kriterijus atitinkantys projektai gaus paramą, nes tai priklauso nuo kitų projektų, kurie varžosi su jais konkurse, ir lėšų, kurias *Enova* ketina skirti pasibaigus konkrečiam projektų vertinimo etapui, kiekio. Kadangi *Enova* gali spręsti, ar dažnai ir kokius kvietimus teikti projektiniams pasiūlymams rengti, ši sistema suteikia *Enovai* pakankamai laisvės veikti savo nuožiūra, kad paramos priemonės būtų selektyvios⁽⁴⁹⁾.

Be to, dėl energijos vartojimo auditams taikomas papildomas selektyvumo elementas, nes programa (2003 m. programa, žr. pirmiau šio sprendimo I. 5.6 skirsnį) buvo skirta privačių ir viešųjų pastatų, kurių bendras plotas – 5 000 kv. m., savininkams ir pramonės įmonėms.

1.2.3. Informavimo ir mokymo programos energijos efektyvumo srityje

Institucija mano, kad **Enovos informacijos pagalbos telefono linijai**, kuria teikiamos konsultacijos energijos efektyvumo klausimais visiems, pageidaujantiems šių konsultacijų, selektyvumas netaikomas, nes šiuo atveju *Enova* neturi veikti savo nuožiūra.

Parama, skiriama rengti **apsilankymus vietoje**, nėra valstybės pagalba, susijusi su privačiais namų ūkiais, nes tokiu atveju pagalba netaikoma įmonėms, kaip apibrėžta EEE susitarimo

61 straipsnio 1 dalyje. Be to, Institucija mano, kad efektyviam energijos panaudojimui komerciniuose pastatuose skiriama pagalba nėra valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, nes tokia priemonė galėjo būti teikiama visiems suinteresuotiesiems subjektams, nesuteikiant *Enovai* ir jos efektyvumo centrams teisės veikti savo nuožiūra. Kitaip tariant, ši priemonė neatitinka selektyvumo sąlygos.

Selektyvumas suteikia palankesnes sąlygas pagalbos programai, kuri skirta **mokymo medžiagos ir mokymo kursų** rengimui, nes jis padeda sumažinti rengėjo patiriamas tokios medžiagos ar programos rengimo sąnaudas, palyginti su kitais tokios pagalbos negaunančiais rengėjais. Institucija nesutinka su Norvegijos valdžios institucijomis, kad ji mokymo (informavimo) programoms taiko per griežtus selektyvumo kriterijus. Pirmą, pagalba yra skirta tam tikriems sektoriams, pvz., 2003 m. programoje – *inter alia* privatiems mokymo paslaugų teikėjams arba 2004 m. programoje – statybos sektoriui. Programų dokumentuose pabrėžiama, kad rengiant pasiūlymus dėl mokymo, reikėtų tenkinti verslo sektoriaus poreikius, o privatus sektorius iš dalies finansuoti programas. Taip suteikiama galimybė rengti atskiriems sektoriams skirtus sprendimus. Antra, atitinkamose programose *Enova* vis dar turi nemažai laisvės veikti savo nuožiūra. Norvegijos valdžios institucijos pabrėžia, kad projektų konkurencija yra svarbus veiksnys. Todėl kai kuriems projektams pagalba nėra garantuota, nors jie atitinka konkrečius objektyvius kriterijus, jie galėtų būti atmesti, jei kiti projektai atitinkamame vertinimo etape surinktų daugiau taškų. Taip pat nėra garantijų, ar kitame etape atmestas projektas gautų paramą. Be to, 2003 m. ir 2004 m. programų dokumentuose pateikiamas pirmumo sąrašas, kuris taip pat rodo, kad kai kurie projektai, ypač neįtraukti į pirmumo sąrašą, turi mažiau galimybių gauti pagalbą. Taigi Institucija mano, kad tokia pagalba yra selektyvi.

1.3. Konkurencijos iškraipymas ir įtaka Susitariančiųjų Šalių tarpusavio prekybai

Priemonės atitinka EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje pateiktą pagalbos apibrėžimą, jei jos iškraipo arba gali iškraipyti konkurenciją ir daryti įtaką Susitariančiųjų Šalių tarpusavio prekybai.

Šiuo atveju priemonės didina remiamų įmonių konkurencingumą Europos ekonominės erdvės energetikos ir elektros rinkose, kuriose jos iš tikrųjų konkuruoja arba gali konkuruoti su kitais energijos gamintojais⁽⁵⁰⁾.

⁽⁴⁷⁾ Byla C-241/94 *Komisija prieš Prancūziją* (1996 m.) ECR I-4551, 23 punktas.

⁽⁴⁸⁾ Taip pat žr. Teisėjo padėjėjas Jacobs Byloje C-256/97 *DM Transport S.A* (1999 m.) ECR I- 3913, 39 ir 40 punktai.

⁽⁴⁹⁾ Tai pagrindžia *Enovos* atliktas ir jos tinklalapyje pateiktas jos veiklos įvertinimas, kuriame pažymima: „*Enova SF* naudojami nemaža laisvė, renkantys jos strategines veiklos kryptis bei politikos priemones ir kuriant jų struktūrą“.

⁽⁵⁰⁾ Pvz., įprastus energijos šaltinius naudojančių elektros gamintojų arba šiuo metu – vandens energijos gamintojų arba kitų atsinaujinančios energijos gamintojų, kuriems *Enova* neteikia pagalbos, arba įmonių, kurios negauna pagalbos energijos efektyvumo priemonių įgyvendinimui, atžvilgiu.

Daugeliui projektų, praityje gavusių pagalbą (žr. šio sprendimo I.6 skirsnį), galėjo būti taikomas įstatymas, paminėtas EEE susitarimo XV priedo 1 dalies e punkte, (2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 69/2001 dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* valstybės pagalbai), nes skirtos subsidijos yra mažesnės nei *de minimis* ribinė suma. Tačiau ne visi pagalbą gavę projektai buvo *de minimis* pagalbos pobūdžio. Be to, pagalbos schemoje nebuvo reikalavimo, kad taip turėtų būti.

Kadangi elektros rinka yra labai liberalizuota ir tarp EEE valstybių yra energetikos produktų ir elektros energijos prekybos srautas (pvz., Norvegija importuoja ir eksportuoja tam tikrą dalį šalyje pagaminamos elektros energijos), apibrėžtas (galimas) konkurencijos iškraipymas vyksta tarp kitų EEE įmonių. Šią nuomonę taip pat pagrindžia tai, kad bendroje Šiaurės šalių energijos rinkoje *Nordpool* prekiaujama įvairių rūšių elektros energija. Todėl Energijos fondo sistema iškraipo arba gali iškraipyti konkurenciją ir daryti įtaką Susitariančiųjų Šalių tarpusavio prekybai.

2. Nauja pagalba

Kaip nurodyta šio sprendimo II.1 skirsnyje, pagal Energijos fondo taikomą sistemą teikiama pagalba – tai pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje. Reikia nustatyti, ar tokia pagalba – tai taip pat nauja pagalba, apie kurią per pakankamą laikotarpį reikėjo pranešti Institucijai, kad ši įvertintų ją, žr. Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 2 straipsnį. Nauja pagalba apibrėžiama kaip visa pagalba (...), „kuri nėra egzistuojanti pagalba, įskaitant egzistuojančios pagalbos pakeitimus“, žr. Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 1 straipsnio c punktą.

Norvegijos Vyriausybė nurodo, kad Energijos fondo sistemoje sujungtos programos egzistavo iki Norvegijos įstojimo į Europos ekonominę erdvę. Dėl to pagal šias programas egzistavo pagalba, apibrėžta Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 1 straipsnio b punkto ii papunktyje.

Pranešime Norvegijos valdžios institucijos pranešė Institucijai apie egzistuojančių pagalbos schemų pakeitimus. Daugiausiai tai tokie pakeitimai:

ii) naujas pagalbos administravimas, sukuriant naują administravimo įstaigą *Enova*, kuri perėmė šią funkciją iš pirmiau už tai atsakingo Norvegijos vandens išteklių ir energetikos direktorato,

iii) Parlamentas parengė naujus energetikos sektoriaus tikslus, vadinasi, pagal schemas taikomos priemonės dabar turėtų padėti pasiekti svarbius energijos efektyvumo ir gamybos tikslus,

iv) ir pagaliau – nauja finansavimo sistema (paskirstymo tarifo mokestis).

Parengus šiuos pakeitimus, buvo parengtos naujos teisinės nuostatos dėl *Enovos* teikiamos paramos, kuriomis remiantis, priemonės turėtų padėti pasiekti naujų politikos tikslų, dėl kurių Norvegijos valstybė ir *Enova* susitarė 2002 m.

Tai nebuvo tik techninio arba administracinio pobūdžio pakeitimai (žr. 2004 m. liepos 14 d. Institucijos sprendimo 4 straipsnio 1 dalį ⁽⁵¹⁾), jais buvo gerokai pakeista pirmiau veikusi sistema ir jos teisinė bazė. Pirmia, remiantis Teismo sprendimu byloje *Namur Les Assurances* ⁽⁵²⁾, vertinama, ar yra suteikta nauja pagalba pagal tokią pagalbą numatančias nuostatas. Atsižvelgiant į tai, reikėtų pažymėti, kad įsteigus Energijos fondą ir *Enovą*, buvo priimtas visas naujų taisyklių rinkinys, reglamentuojantis Energijos fondo teikiamą pagalbą ir jos finansavimą. Pirmia, 2001 m. balandžio 5 d. buvo priimtas Parlamento sprendimas, kuriuo buvo iš dalies pakeistas 1990 m. birželio 29 d. Energetikos įstatymas. Pagal šį sprendimą Vyriausybė turėjo įpareigoti energijos paskirstymo įmonę (naudojant licenciją arba norv. *omsetningskonsesjoner*), be elektros paskirstymo tarifo, galutiniam vartotojui taikyti papildomą mokestį. Taip šis mokestis prisideda prie Energijos fondo finansavimo. Tuo metu 2001 m. gruodžio 10 d. Vyriausybės priimtame naujame reglamente yra išsamiai apibrėžtos šio mokesčio rinkimo ir pervedimo Energijos fondui nuostatos. Pasiūlymuose, kuriais remiantis buvo parengtas Parlamento sprendimas, Vyriausybė nustatė naujus, konkrečius energetikos sektoriaus tikslus (žr. šio sprendimo I.4 skirsnį), kurie turėtų būti įgyvendinti per atitinkamą laikotarpį, įsteigiant Energijos fondą ir *Enovą*. Šie tikslai ir informacija apie jų įgyvendinimą taip pat buvo nurodyti Ministerijos ir *Enovos* sutartyje. Pagal naują reglamentą dėl Energijos fondo ši įstaiga tapo pavaldi Naftos ir energetikos ministerijai, jo administravimas perduotas *Enovai*. Tai rodo, kad 2000–2001 m. teisinės nuostatos, reglamentuojančios pagalbą energijos efektyvumo priemonėms, buvo gerokai pakeistos ir papildytos.

⁽⁵¹⁾ Sprendimas Nr. 195/04/COL.

⁽⁵²⁾ Byla C-44/93 *Namur-Les Assurances du Crédit* prieš *Office National du Duccroire* ir Belgijos valstybę (1994 m.) ECR I-3829.

i) 2002 m. egzistuojančios schemos buvo sujungtos naujo įsteigto Energijos fondo sistemoje,

Šie teisės aktų ir administraciniai pakeitimai buvo padaryti, siekiant iš esmės pakeisti esamą pagalbos teikimo sistemą ir sukurti visiškai naują energijos taupymo priemonių bei atsinaujinančios energijos gamybos finansavimo būdą⁽⁵³⁾. Dviejų naujų schemų sujungimas buvo ne tik techninis formalumas, nes jos buvo įrašytos į vieną eilutę, siekiant teikti tikslingesnę valstybės pagalbą ir pasiekti apčiuopiamesnių rezultatų tausios energijos politikos srityje. Dabar priimant sprendimus dėl pagalbos projektams, reikia atsižvelgti į tai, ar projektai gali prisidėti siekiant naujų tikslų, kuriuos Parlamentas nustatė 2000–2001 m. tai yra svarbus ankstesnės pagalbos teikimo tvarkos pakeitimas.

Pirmiau atsakingo Norvegijos vandens išteklių ir energetikos direktorato kompetenciją pakeitė naujos įsteigtos administracinės įstaigos *Enova* visiškai nauja administracinė struktūra. Pagal susitarimą su Ministerija *Enova* turi siekti naujų Parlamento nustatytų tikslų energetikos srityje ir administruoti fondą pagal naujus priimtus teisės aktus. Be to, ji raginama tvarkant lėšas skatinti konkurenciją rinkoje. Tai rodo, kad *Enova* netęsia NVE veiklos, bet yra įgaliota įgyvendinti naujus uždavinius ir įsipareigojimus, o tai yra svarbus ankstesnių schemų pakeitimas.

Pagaliau svarbu, kad buvo sukurta nauja finansavimo sistema. Vietoje biudžeto asignavimų pagalbos priemonės yra (vis daugiau) finansuojamos iš paskirstymo tarifo mokesčio, kuris naudojamas finansuoti Energijos fondą. Kadangi Norvegija pranešė, kad šis mokestis buvo įvestas iki EEE susitarimo įsigaliojimo, tai nekeičia Institucijos išvados, kad naujos finansavimo sistemos įdiegimas buvo didelis pokytis. Iki 2002 m. šį mokestį administravo tinklo įmonės, kad iš esmės galėtų finansuoti savo informacinę veiklą energijos efektyvumo srityje. Dabar šį mokestį įvedė ir kontroliuoja Norvegijos valstybė, kuri skiria jį Energijos fondo finansavimui. Fondas gali skirti lėšas bet kurioms įvairioms pagalbos priemonėms, kurios susiję ne tik su informacine veikla⁽⁵⁴⁾. Atsižvelgdama į pirmiau pateiktą informaciją, Institucija daro išvadą, kad finansavimo sistemos pakeitimai yra esminiai.

Dėl nurodytų pakeitimų keičiasi pati pagalbos teikimo schema, nors ji yra neatskiriama veikiančių schemų dalis⁽⁵⁵⁾. Nauja

finansavimo ir administravimo tvarka bei *Enova* įsipareigojimas siekti naujų užsibrėžtų tikslų energetikos srityje yra susijęs su pačia pagalbos programos struktūra ir taikomas visoms Energijos fondo remiamoms priemonėms. Pakeitimai buvo parengti, norint geriau panaudoti viešuosius išteklius ir pasiekti tvaresnių energijos efektyvumo rezultatų, dėl kurių reikėjo įdiegti naujas struktūras ir nustatyti naujus tikslus. Šios naujos struktūros ir tikslai nulemia visus sprendimus dėl pagalbos teikimo ir negali būti laikomi atskira pirmiau veikusių pagalbos priemonių dalimi.

Todėl paskelbti pakeitimai turi būti priskiriami naujai pagalbai, apibrėžtai Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 1 straipsnio c punkte.

Energijos fondas pradėjo veikti 2002 m. sausio 1 d., t. y. iki 2003 m. birželio mėn., kai Institucijai buvo pranešta apie schemą. Taigi Institucijai buvo per vėlai pranešta apie Energijos fondo sistemą, taip pažeidžiant Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo I dalies 1 straipsnio 3 dalyje numatytą atvangos įpareigojimą. Todėl tokia pagalba turi būti laikoma „neteisėta pagalba“, apibrėžta Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 1 straipsnio f punkte. Visa neteisėta pagalba, kuri yra nepripažinta suderinama su EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktu, turi būti grąžinta.

3. Suderinama pagalba

Institucijos nuomone, pagalbos priemonės neatitinka jokių išimčių, nurodytų EEE susitarimo 61 straipsnio 2 dalies ar 3 dalies a, b, ir d punktuose. Todėl reikia įvertinti, ar pagal EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktą pagalba galėtų būti teisėta. Remiantis šia nuostata, pagalba gali būti pripažinta suderinama, jei „ji padeda plėtoti tam tikrą ekonominę veiklą arba tam tikras ekonominės veiklos sritis, jei tokia pagalba nedaro neigiamos įtakos prekybos sąlygoms tiek, kiek ji prieštarauja bendrajam interesui“.

Institucija vertina Energijos fondo veiklą pagal EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktą ir Institucijos aplinkos apsaugos gaires. Remiantis šiomis gairėmis, iki 2002 m. sausio 1 d. ELPA valstybės turi suderinti savo pagalbos aplinkosaugai schemas su šiomis Aplinkos apsaugos gairėmis.

⁽⁵³⁾ Šiuo klausimu žr. Teisėjo padėjėjo Fennelly išaiškinimą Bylose C-15/98 ir C-105/99 *Italijos Respublika prieš Europos Bendrijų Komisiją* (2000 m.) ECR II-8855, 61 punktas *seq.*, kuris teigia, kad teisės aktų pakeitimai turi gerokai pakeisti sistemą, t. y. tai turi būti ne tik formalūs pakeitimai.

⁽⁵⁴⁾ Atitinkamuose Vyrausybės pasiūlymuose Norvegijos valdžios institucijos pačios pavadino finansavimo sistemą „nauja sistema“.

⁽⁵⁵⁾ Bylos T-195/01 ir T-207/01 *Gibraltaro Vyriausybė ir Ispanijos Karalystė prieš Europos Komisiją* (2001 m.) ECR II-3915, 111 punktas.

Toliau pateiktame įvertinime Institucija atskiria paskelbtą Energijos fondo sistemą, kuri taikoma nuo 2002 m. sausio 1 d. (žr. šio sprendimo II 3.1 skirsnį), bei būsimus Norvegijos valdžios institucijų numatytus pakeitimus, siekdama suderinti pagalbą su EEE valstybės pagalbos nuostatomis (žr. šio sprendimo II 3.2 skirsnį).

3.1. Energijos fondo vertinimas, informuojantis Instituciją

3.1.1. Pagalba investicijoms (atsinaujinančios energijos gamyba, investicijos į energijos taupymą, naujos energijos technologijos, energijos vartojimo auditai)

Institucija savo 2005 m. gegužės 18 d. sprendime pradėti oficialią tyrimo procedūrą išreiškė abejones, ar Energijos fondo suteiktą pagalbą investicijoms galima būtų pripažinti suderinama su Aplinkos apsaugos gairėmis.

Norvegijos valdžios institucijos 2005 m. liepos 15 d. pateiktose pastabose dėl pirmiau paminėto sprendimo nurodė, kad sistema turėtų būti tiesiogiai patvirtinta pagal EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktą. Institucija nepritaria šiai nuomonei, bent jau tuo atžvilgiu, kai atitinkama pagalba yra susijusi su Aplinkos apsaugos gairių nuostatomis. Institucijos nuomone, šiuo atveju Europos Komisijos WRAP sprendimas⁽⁵⁶⁾ yra neaktualus. Abu atvejai skiriasi tuo, kad gairėse nėra nuostatos dėl pagalbos investicijoms perdirbimo srityje, tuo tarpu Aplinkos apsaugos gairėse yra apibrėžta pagalba investicijoms į atsinaujinančią energiją. Institucija privalo laikytis savo gairių⁽⁵⁷⁾. Todėl ji mano, kad ji negali neatsižvelgti į gairių skyrių dėl pagalbos investicijoms (D.1.3 skirsnis, ypač 27 punktas, ir d.1.7 skirsnio 32 punktas) arba skyrių dėl pagalbos veiklai (D.3.3.1 skirsnio 54 punktas), kuriuose kalbama apie atsinaujinančios energijos šaltinių padėtį bei juose numatytą pagalbos dydį.

1) Pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą

Pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą gali sudaryti iki 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų arba, jei būtina, 100 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų, žr. Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 27 punktą. d.1.6 skirsnio 31 punkte yra apibrėžtos reikalavimus atitinkančios investicijos, konkrečiai investicijos į žemę, pastatus, jėgaines ir įrangą bei tam tikromis aplinkybėmis – į nematerialųjį turtą. d.1.7 skirsnio 32 punkte numatyta, kad reikalavimus atitinkančios sąnaudos – tai investicijų į atsinaujinančios energijos gamybos jėgainę sąnaudų ir investicijų į įprastos energijos jėgainę sąnaudų skirtumas (toliau – papildomų sąnaudų metodas).

⁽⁵⁶⁾ Žr. pirmiau 40 išnašą.

⁽⁵⁷⁾ Byla C-351/98 Ispanijos Karalystė prieš Europos Komisiją (2002 m.) ECR I-8031, 76 punktas.

Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, pažymėjo⁽⁵⁸⁾, kad pagalba atsinaujinančios energijos šaltiniams nepagrįsta papildomų sąnaudų metodu, kaip numatyta gairių d.1.7 skirsnio 32 punkte. Ji taip pat nustatė, kad be vėliau Norvegijos valdžios institucijų pasiūlytų pakeitimų, nebūtų garantijų, kad pagalba neviršys 40 % ribinio dydžio. Be to, nebuvo garantijų, kad pagalba neviršys didesnio 100 % papildomų sąnaudų ribinio dydžio ar pagal schemą nebus skirta per didelę kompensacija. Pvz., nebuvo užtikrinta, kad bus remiamos tik reikalavimus atitinkančios investicijų sąnaudos ir imonei nebus skirta didesnė pagalba, nei projektui inicijuoti reikalinga suma. Taigi Institucija laikosi pradinės nuomonės, kad paskelbta Energijos fondo pagalba negalėjo būti teisėta pagal pagalbos investicijoms skyrių (Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnis) ir tai buvo reikalavimų neatitinkanti valstybės pagalba.

Norvegijos valdžios institucijų pateiktos pastabos nepanaikino šių abejonių. Apie pagalbą sąnaudoms, kurios galbūt neatitiko reikalavimų, jos nurodė, kad nuo 2005 m. sausio 1 d. *Enova* patvirtino tik pagalbą sąnaudoms, nurodytoms Komisijos sprendime Nr. 75/2002 dėl Suomijos, nes praeityje pagalba buvo teikiama kitoms sąnaudoms (pvz., finansinėms sąnaudoms), net jei jos sudaro tik nedidelę visų sąnaudų dalį. Kadangi Energijos fondas, kaip buvo pranešta, neturėjo aiškių taisyklių dėl reikalavimus atitinkančių sąnaudų, iš tikrųjų kilo pavojus, kad bus suteikta pagalba reikalavimų neatitinkančioms sąnaudoms. Taip pat Norvegijos argumentas, kad pagalbos schemos dalis dėl konkurencijos užkerta kelią išmokėti per didelę kompensaciją, negali pakeisti Institucijos išvadų, jog schemoje nebuvo jokių veikiančių teisinių apribojimų, kurie garantuotų, jog pagalbos dydis atitiktų gairių skyriuje dėl pagalbos investicijoms nurodytą ribinį dydį. Neegzistuojant tokioms taisyklėms, per didelės kompensacijos išmokėjimo būtų išvengta tik atsitiktinai.

Institucija laikosi savo nuomonės, kurią ji pareiškė sprendime pradėti oficialią tyrimo procedūrą, kad paskelbta sistema taip pat neatitinka d.3.3.1 skirsnio 54 punkto reikalavimų. Institucija negalėjo nustatyti, ar buvo parengti kriterijai, kurie užtikrintų, jog d.3.3.1 skirsnio 54 punkte nurodytas ribinis dydis niekuomet nebūtų viršytas. Taip pat nebuvo garantijos, kad į skaičiavimą bus įtrauktos tik investicijų sąnaudos (D.3.3.1 skirsnio 54 punkte numatyta tik jėgainės amortizacija), ir nebuvo pakankamai aišku dėl diskonto normos nustatymo metodo, kad pagalba niekada neviršytų sumos, reikalingos pasiekti nulinę grynąją esamą vertę.

Pagaliau paskelbta Energijos fondo sistema neatitinka Aplinkos apsaugos gairių atitikties reikalavimų.

⁽⁵⁸⁾ Institucijos sprendimo Nr. 122/05/COL II 3.1.1 skirsnis.

2) *Pagalba energijos taupymo priemonėms*

Pagalba investicijoms į energijos taupymo priemones (energijos taupymo sąvoka apibrėžta Aplinkos apsaugos gairių B skirsnio 7 dalyje) gali sudaryti iki 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų, remiantis Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 25 punktu. Aplinkos apsaugos gairių d.1.6 skirsnio 31 punkte apibrėžtos susijusios investicijos, t. y. investicijos į žemę, pastatus, jėgaines bei įrangą ir tam tikromis aplinkybėmis – nematerialųjį turtą. Aplinkos apsaugos gairių d.1.7 skirsnio 32 punkte yra nustatyta, kad pagalba gali būti teikiama tik reikalavimus atitinkančioms sąnaudoms, kurios apibrėžtos kaip papildomos investicijų sąnaudos, reikalingos pasiekti tikslus aplinkosaugos srityje. Pagalba negali būti teikiama Europos Bendrijos standartų pritaikymui⁽⁵⁹⁾, jei pagalbos gavėja nėra smulki ar vidutinė įmonė.

Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, nustatė, kad pagalba neskaičiuojama pagal papildomų sąnaudų metodą, apibrėžtą Aplinkos apsaugos gairių d.1.7 skirsnio 32 punkte. Pirmiausiai ji viršija Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 25 punkte nurodytą ribinį dydį. Priešingai nuo pagalbos investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą, pagalba energijos taupymo priemonėms negali viršyti 40 % ribinio dydžio⁽⁶⁰⁾.

Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad iš esmės jos laikėsi gairėse apibrėžto metodo. Institucija neprieštarautų, jog pagal Energijos fondo schemą suteiktos subsidijos atskiriems projektams atitiktų Aplinkos apsaugos gairių nuostatas. Tačiau to nepakanka, kad pati Energijos fondo schema, kurioje nebuvo numatyti ribiniai pagalbos dydžiai ir kuri netaikė papildomų sąnaudų metodo, atitiktų Aplinkos apsaugos gairių nuostatas.

Kadangi neveikė mechanizmai, kurie neleistų teikti pagalbos priemonės, viršijančias 40 % pagalbos ribinį dydį, kad pagal ją sąnaudos būtų lyginamos su įprastų energijos rūšių gamybos sąnaudomis, paskelbta Energijos fondo schema turi būti pripažinta nesuderinama.

3) *Naujos energijos technologijos*

Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, nurodė, kad ji neturėjo pakankamai informacijos, kad galėtų įvertinti, ar šios kategorijos projektai susiję su atsinaujinančios energijos gamyba⁽⁶¹⁾. Institucija taip pat negalėjo tiksliai nustatyti, ar tai buvo mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros projektai, kurie turėjo būti vertinami pagal Institucijos valstybės pagalbos gairių 14 skyrių dėl mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros.

Oficialios tyrimo procedūros metu Norvegijos valdžios institucijos patikslino, kad šioje kategorijoje pagalba neteikiama projektams, esantiems mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros etape, bet pirmiausia atsinaujinančios energijos gamybos projektams bei mažesniu mastu – energijos taupymo priemonėms. Norvegijos valdžios institucijų pateikti duomenys, priskirti šiai eilutei, parodė, kad iki šiol šios kategorijos priemonės buvo remiamos. Tačiau „pagalbos naujoms energijos technologijoms“ projektas turi būti priskiriamas pagalbos investicijoms į energijos taupymo priemones arba atsinaujinančios energijos gamybą subkategorijai.

Vis dėlto apie paskelbtą Energijos fondo sistemą Institucija mano, kad joje pirmiausiai nebuvo aiškiai nustatyta, jog naujų energijos technologijų projektai priklauso kitų pagalbos kategorijų subkategorijoms, todėl turėtų būti vertinami pagal tokias pat taisykles. Bet kuriuo atveju, Institucija mano, kad kitų paskelbtų pagalbos priemonių sistemoje nebuvo apribojimų, kurie garantuotų, kad būtų laikomasi atitinkamų ribinių pagalbos investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą ir energijos taupymo priemones dydžių, arba kad pagalba būtų teikiama tik reikalavimus atitinkančioms investicijų sąnaudoms. Todėl Institucija daro išvadą, kad paskelbta pagalba neatitinka Aplinkos apsaugos gairių reikalavimų.

4) *Energijos vartojimo auditai*

Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, nurodė, kad ji neturėjo pakankamai informacijos, kad galėtų įvertinti, ar pagal šią eilutę teikiama pagalba yra suderinama su Aplinkos apsaugos gairėmis, ypač jų d.2 skirsnio 36 punktu (pagalba smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms).

Kalbant apie šią paramos kategoriją, oficialios tyrimo procedūros metu Norvegijos valdžios institucijos pateikė nuorodą į Suomijos schemą, pagal kurią energijos vartojimo auditų sąnaudos gali būti įtraukiamos į valstybės teikiamą paramą (t. y. nėra apribojimo teikti pagalbą tik smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms). Norvegijos valdžios institucijos pabrėžia, kad Norvegijos energijos fondas, kaip ir Suomijos sistema, suteikia įmonėms galimybę gauti finansinę pagalbą atlikti energijos vartojimo auditus ir analizes, norint užtikrinti energijos efektyvumą arba suteikti pagalbą investicijoms į energijos taupymo priemones arba vartojimo taisyklių pakeitimus. Pagal Suomijos schemą pagalba galėjo siekti 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų. Pagal Norvegijos schemą suteikta pagalba sudarė iki 50 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų.

⁽⁵⁹⁾ Nuoroda į Bendrijos standartą, susijusį su EEE susitarimu, yra aiškiai pateikta Aplinkos apsaugos gairėse, žr. gairių A skirsnio 5 dalį.

⁽⁶⁰⁾ Institucijos sprendimo pradėti oficialią tyrimo procedūrą II 3.1.2 skirsnis, Sprendimas Nr. 122/05/COL.

⁽⁶¹⁾ Institucijos sprendimo pradėti oficialią tyrimo procedūrą II 3.1.3 skirsnis, Sprendimas Nr. 122/05/COL.

Pirma, Institucija nurodo, kad paskelbtoje Energijos fondo schemoje nebuvo jokių apribojimų, kurie garantuotų, jog pagalba tokioms priemonėms neviršytų 40 % pagalbos energijos taupymo priemonėms ribinio dydžio, kaip numatyta Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 25 punkte. Ypač pagalba, sudaranti iki 50 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų, yra nesuderinama su Aplinkos apsaugos gairėmis.

Antra, Institucija mano, kad pagalba energijos vartojimo audiams, susijusiems tik su vartojimo taisyklių pakeitimais, be jokių numatytų investicijų, nėra pagrįsta tik pagalba investicijoms numatančių Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio nuostatomis. Pagal Suomijos pagalbos schemą Komisija leido teikti pagalbą tik investicijoms⁽⁶²⁾. Gali būti, kad kita pagalba patiriamosioms ir konsultacinėms paslaugoms būtų pripažinta suderinama su Aplinkos apsaugos gairių d.2 skirsnio 36 punktu ir EEE susitarimo XV priedo 1 dalies f punkte nurodytu įstatymu⁽⁶³⁾ (pagalba smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms). Tačiau tai nekeičia pagalbos schemos suderinamumo įvertinimo, nes Energijos fondas, kaip pranešta, nebuvo nustatęs apribojimų. Todėl tokia pagalba negali būti pripažinta suderinama su Aplinkos apsaugos gairėmis.

3.1.2. Mokymo medžiaga ir mokymo priemonės

Institucija pažymi, kad paskelbtos mokymo medžiagos ir mokymo programos nebuvo skirtos tik smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms, kaip numatyta EEE susitarimo XV priedo 1 dalies f punkte nurodytame įstatyme (pagalba smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms)⁽⁶⁴⁾. Taip pat nebuvo numatyta, kad pagalba gali būti teikiama tik projektams, kurie numatyti EEE susitarimo XV priedo 1 dalies d punkte nurodytame įstatyme (pagalba mokymui)⁽⁶⁵⁾. Todėl Institucija neturi vertinti, ar taikant tokias bendrąsias išimtis pagalbos priemonės būtų pagrįstos. Tokia pagalba taip pat nenumatyta Aplinkos apsaugos gairėse.

Norvegijos valdžios institucijos teigia, kad Energijos fondo teikiama pagalba visam projektui ar jo dalims turėtų būti vertinama tiesiogiai pagal EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktą.

Kad nustatytų, ar tiesiogiai taikant EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktą, tokia priemonė gali būti pagrįsta, Institucija

turi nustatyti, ar pagalba būtina įgyvendinti priemonės tikslą ir ar yra jam proporcinga.

Pagalbos priemonės tikslas buvo gilinti žinias ir kompetenciją apie energijos taupymo galimybes ir energijos efektyvumą. Energijos taupymo priemonės, nors susijusios su investicijomis, yra aiškiai išdėstytos Aplinkos apsaugos gairėse, kaip tikslas, kuriam gali būti teikiama valstybės parama. Iš esmės energijos efektyvumo priemonės padeda siekti Kioto protokolo tikslų, kad būtų sumažintas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, taigi žinios ir kompetencija yra labai svarbios diegiant ir įgyvendinant energijos efektyvumo priemones. Kalbant apie tai, kad būtina teikti pagalbą vietoje, programa buvo skirta rengti naują medžiagą ir kursus, bet nebuvo skirta tęsti ir pertvarkyti veikiančius kursus, kadangi šios sąnaudos turėjo būti padengtos iš kursų mokesčių. Pagal programą teikiama pagalba turėjo paskatinti rengti naują reikalingą medžiagą, nes Norvegijos valdžios institucijos teigė, kad Norvegijoje trūksta šiuolaikiškos mokymo medžiagos ir mokymo kursų.

Galima manyti, kad pagalba yra proporcinga ir neiškraipo prekybos tiek, kad ji prieštarautų bendrajam interesui. Šiuo atžvilgiu tai svarbu Institucijos išvadai, kad schema buvo baigta, pagal ją buvo remti 33 projektai (vienas buvo skirtas asmenims), kuriems suteiktos pagalbos dydis buvo ribotas. Dvylikai projektų, skirtų subjektams, registruotiems kaip nepelno įstaigos, suteikta pagalba sudarė nuo 50 000 NOK iki 918 000 NOK, arba nuo 6 900 EUR iki 126 970 EUR⁽⁶⁶⁾, išskyrus tik du projektus, kuriems suteikta pagalba siekė maždaug 1 300 000 NOK (180 555 EUR). Pagalba universitetams ir koledžams siekė 200 000–450 000 NOK (27 662–62 240 EUR), ir tik vienas projektas gavo 875 000 NOK (121 023 EUR) paramą. Be to, *Enova* niekada nedengdavo visų projekto sąnaudų, ji skirdavo 50 % sąnaudų sudarančią pagalbą. Taip pat buvo taikoma atvirojo paramos konkurso procedūra, kad būtų išrinkti pagalbos gavėjai ir nustatyta pagalbos suma. Konkurso procedūra taip pat garantavo, kad pagalba neviršys reikalingos sumos ir bus proporcinga. Be to, pagalba buvo skirta projektui, taigi tai nebuvo pagalba veiklai, kuri sumažintų įprastas operatoriaus einamąsias sąnaudas. Todėl galima daryti išvadą, kad pagalba neiškraipė konkurencijos tiek, kad prieštarautų bendrajam interesui. Dėl to pagalba yra suderinama su EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktu.

3.1.3. Išvada apie paskelbtą sistemą

Institucija mano, kad Norvegijos valdžios institucijos neteisėtai įgyvendino Energijos fondo schemą, pažeisdamos Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo I dalies 1 straipsnio 3 dalį.

⁽⁶²⁾ Valstybės pagalba, Sprendimas Nr. 75/2002 – Suomija, Žr. pirmiau šio sprendimo 26 išnašą.

⁽⁶³⁾ Žr. šio sprendimo 29 išnašą.

⁽⁶⁴⁾ Žr. šio sprendimo 29 išnašą.

⁽⁶⁵⁾ Žr. šio sprendimo 30 išnašą.

⁽⁶⁶⁾ Keitimo santykis, skelbiamas Institucijos interneto tinklalapyje, 2003 m. nustatytas 7,23.

Enovos informacijos pagalbos telefono linija ir apsilankymai vietoje nėra pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje.

Paskelbtos pagalbos investicijoms priemonės (atsinaujinančios energijos gamyba, energijos taupymas, energijos vartojimo auditai) neatitinka EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punkto bei Aplinkos gairių nuostatų.

2002 m. sausio 1 d. – 2003 m. gruodžio 31 d. mokymo medžiagos ir mokymo kursų rengimui suteikta pagalba yra suderinama, tiesiogiai taikant EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktą.

3.2. Energijos fondas su Norvegijos valdžios institucijų numatytais pakeitimais

3.2.1. Pagalba investicijoms

1) **Pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą**

Aplinkos apsaugos gairėse numatytas pagalbos dydis

Vertinant Norvegijos pagalbos investicijoms schemą, pirmiausiai reikia išsiaiškinti, koks yra gairėse numatytas didžiausias pagalbos, kurią galima teikti projektui, dydis. Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 27 punkte yra nurodytas didžiausias pagalbos investicijoms ribinis dydis – 40 % papildomų investicijų sąnaudų, kurios reikalingos įgyvendinti aplinkosaugos tikslus. Jei būtina, pagalba gali siekti 100 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų.

Be to, pagal Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 53 ir 54 punktus pagalba taip pat gali būti teikiama veiklai, jei norima grąžinti didesnes investicijų į įmonę sąnaudas. Pagal 54 punktą pagalba gali būti teikiama padengti atsinaujinančios energijos gamybos sąnaudų ir atitinkamos energijos rūšies rinkos kainos skirtumą. Tačiau pagalba neturi viršyti jėgainės amortizacijos, kuri yra investicijų amortizacija. Jei ELPA valstybė gali įrodyti, kad pagalba reikalinga dėl mažo tam tikrų atsinaujinančių energijos šaltinių konkurencingumo, gali būti įtraukta ir tinkama kapitalo grąža.

Paprastai pagalba veiklai – tai pagalba skirta padėti įmonei padengti valdymo arba įprastas veiklos sąnaudas, kurias ji būtų turėjusi padengti įprastai. Tačiau atsinaujinančios energijos šaltiniams veiklos sąnaudos paprastai yra mažesnės nei įprastų

technologijų sąnaudos. Todėl tikimasi, kad atsinaujinančios energijos gamyba sukurs teigiamą kasdieninį pinigų srauto balansą, t. y. nereikės pagalbos padėti padengti veiklos sąnaudas.

Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punkte yra numatytas ribinis pagalbos jėgainės (t. y. investicijų) amortizacijai dydis. Iš tikrųjų yra grąžinamos didesnės investicijų į įmonę sąnaudos, o ne įprastos einamosios sąnaudos. Todėl pagal 54 punktą teikiama pagalba yra iš tiesų skirta remti įmonės investicijas. Jei pagalba, be kapitalo amortizacijos, apimtų tinkamą kapitalo grąžą, būtų padengtos visos kapitalo sąnaudos ir pagal esamą vertę pagalba sudarytų visą investicijų sumą. Būsima kapitalo amortizacija, kuri padidėtų dėl reikalaujamo grąžos dydžio, pagal esamą vertę tiek pat sumažėtų. Diskontuotos sąnaudos būtų viršutinė pagalbos dydžio riba.

Pagal Aplinkos apsaugos gaires galima kartu teikti pagalbą investicijoms ir veiklai. Skaičiuojant teikiamą pagalbą veiklai, reikėtų atsižvelgti į bet kokią atitinkamai įmonei suteiktą pagalbą investicijoms, žr. Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punktą. Taigi bet kokia suteikta pagalba investicijoms išskaičiuojama iš reikalavimus atitinkančios pagalbos veiklai sumos. Tai rodo, kad Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punkte nurodytas ribinis dydis – tai didžiausias pagalbos investicijoms dydis, kurį galima skirti atsinaujinančios energijos projektui.

Pagalba, teikiama pagal Enovos taikomą GEV metodą

Kaip nurodyta šio sprendimo I 9.1 skirsnio 4 ir 7 dalyse, pagal Enovos taikomą grynosios esamos vertės metodą pagalbos suma skaičiuojama taip, kad projektai pasiektų nulinę grynąją esamą vertę, kuri racionaliam investuotojui padėtų inicijuoti projektą rinkoje. Pagalba neteikiama, jei ji viršija sumą, reikalingą pasiekti nulinę grynąją esamą vertę. Pagalbos elementas gali būti išreikštas taip:

(Diskontuoti pinigų srautai (DPS)) – (investicijų sąnaudos) + (pagalba) = 0

Kaip nurodyta pirmiau, iš atsinaujinančios energijos projekto veiklos gaunami pinigų srautai naudojami grąžinti pradines investicijų sąnaudas. Atsinaujinančių energijos projektų sąnaudos paprastai yra didesnės nei įprastų technologijų projektų sąnaudos. Taigi grynoji gautų pajamų vertė (pirmiau nurodyta DPS dalis) daugeliu atveju nebus pakankamai didelė, kad jos pakaktų grąžinti reikalingas investicijas. Tuomet šiems projektams gali būti taikoma pagalbos dalis, kad GEV pasiektų nulinę vertę.

Tačiau Institucija buvo susirūpinusi dėl to, kad šis metodas buvo taikomas skaičiuojant pagalbos dydį, nes teigiamo pinigų srauto balanso nesukuriantys projektai taip pat gali būti laikomi tinkamais gauti pagalbą. Tokie projektai turi neigiamą DPS, dėl kurio pagalbos dalis viršys investicijų sąnaudas ir dėl to – didžiausią leistiną pagalbos dydį.

Kita vertus, jei DPS yra teigiamas, bet kuriam projektui suteikta pagalba niekada neviršija investicijų sąnaudų. Siekdamas išspręsti šį klausimą, Norvegijos valdžios institucijos sutiko iš dalies pakeisti šią schemą, kaip nurodyta šio sprendimo I.9.1 skirsnio 9 dalyje, kad neigiamą DPS turintys projektai negautų *Enovos* pagalbos. Tai garantuoja, kad teikiant pagalbą tik investicijų sąnaudoms, didžiausias ribinis pagalbos dydis nebus viršytas.

Tačiau palyginti mažą DPS sukuriantiems projektams pagalbos dalis bus santykinai didelė ir dėl to bus didelė pagalbos suma. Norint tai pagrįsti, reikia įrodymų, kad suteikta pagalba yra „reikalinga“ projektų įgyvendinimui.

Negalima tikėtis, kad racionalus investuotojas pradės įgyvendinti projektą, kurio GEV neigiamas. Dėl to Institucija mano, kad GEV apskaičiavimas, atliktas remiantis geriausia turima informacija teikiant pagalbą, yra pakankamas įrodymas, kad suteikta pagalba buvo reikalinga. Kai taikomas GEV metodas, nustatant investicijų diskonto normas, reikia tinkamai atsižvelgti į su kiekvienu projektu susijusią atskirą riziką. Pasitarusi su Institucija, Norvegija užsakė *First Securities* atlikti nepriklausomą tyrimą⁽⁶⁷⁾, siekdama nustatyti diskonto normas, kurios būtų naudojamos vertinant pagal schemą gautų projektų paraiškas. Šiame pranešime yra išdėstytas teisingų diskonto normų nustatymo metodas, pagrįstas finansinėmis geriausios praktikos metodikomis.

Norvegijos valdžios institucijos taip pat pabrėžė, kad *Enova* prisidės tik prie projektų investavimo etapo. *Enovos* pagalbą investicijoms gavę projektai, išmokėjęs visą pagalbos sumą, negali gauti kitos Aplinkos apsaugos gairėse numatytos pagalbos. Kitas teigiamas dalykas – pagalbai gauti rengiamas konkursas, t. y. skirtingi projektai varžosi dėl pagalbos ir tik produktyviausi projektai, užtikrinantys geriausią pagalbą ir energijos efektyvumo santykį, gauna pagalbą. Taikant tokį principą, pagalba teikiama tik perspektyviems projektams, taip pat teikiama tik būtina pagalba.

⁽⁶⁷⁾ 2004 m. gruodžio 16 d. *First Securities* laiškas *Enovos* įstaigai.

Specialios nuostatos dėl biomasės

Pirmiau apibrėžtos nuostatos išimtis – projektai dėl biomasės. Pagal Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 55 punktą tokiems projektams leidžiama teikti didesnę pagalbą, kuri viršija investicijų sąnaudas. Taip numatyta todėl, kad paprastai tokie projektai gauna nedaug investicijų ir turi didelių einamųjų sąnaudų. Institucija mano, kad pagalba tokiems projektams gali būti paskirstyta pagal GEV apskaičiavimus, o investicijų sąnaudos – nėra ribinis dydis.

Galimas pagalbos dydis

Pirmiau buvo aptartas didžiausias pagalbos dydis. Tačiau daugeliui projektų, atitinkančių *Enovos* teikiamos pagalbos reikalavimus, faktinis pagalbos dydis yra daug mažesnis. Taip yra dėl to, kad apskritai atsinaujinančios energijos projektų veiklos sąnaudos yra nedidelės, taigi jų DPS yra didesnis nei įprastų technologijų DPS. Kadangi *Enova* teikia pagalbą efektyviausiems projektams, pagrįstiems vidaus konkurencija, galima tikėtis, kad daugeliui projektų suteiktos pagalbos dalis atitiks 100 % papildomų investicijų sąnaudų ribinį dydį, kaip numatyta d.1.3 skirsnio 27 punkte, o d.3.3.1 skirsnio 54 punkte numatytas ribinis dydis pasiekiamas retai. Tai patvirtina iki šiol remtų atsinaujinančios energijos gamybos projektų įvertinimas. Vėjo energijos, centrinio šildymo ir bioenergijos projektams suteikta pagalba vidutiniškai sudarė apie 24 % visų investicijų sąnaudų: didžiausia pagalba vėjo energijos projektams siekė 68 %, o bioenergijos projektams – 50 % visų investicijų sąnaudų⁽⁶⁸⁾. Tačiau, kadangi galima įrodyti, kad taikant GEV metodą visais atvejais pagal gaires nemokama per didelė kompensacija, nebūtina pagrįsti tai išsamiai.

Baigdama Institucija mano, kad po Norvegijos valdžios institucijų padarytų pakeitimų, pagal GEV pagalbos skirstymo metodą yra laikomasi Aplinkos apsaugos gairėse, ypač jų d.3.3.1 skirsnio 54 punkte, numatytų ribinių dydžių.

Kita pagalba neteikiama

Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, taip pat svarstė, ar Energijos fondo remti projektai gali gauti kitą valstybės paramą, neatsižvelgiant į tai, ar ši parama būtų valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, ar ne, žr. Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punktą. Institucija išreiškė susirūpinimą, kad suteikus tokią kitą paramą, galėtų būti skirtas nereikalingas finansavimas, nes *Enovos* remiami projektai jau sukurtų nulinę grynąją esamą vertę, įskaitant tinkamą kapitalo grąžą, taigi to pakaktų inicijuoti projekto įgyvendinimą.

⁽⁶⁸⁾ Žr. pirmiau šio sprendimo I.6 skirsnį.

Norvegijos valdžios institucijos pabrėžė, kad *Enova* prisidėtų tik prie projekto investavimo etapo ir kad projektas gautų minimalią visą sumą iš karto, kad būtų inicijuotos investicijos, bet daugiau pagalbos neteiktų. Oficialaus tyrimo procedūros metu Norvegijos valdžios institucijos taip pat patikslino, kad skaičiuojant projekto pinigų srautą, atsižvelgiama į visas pajamas. Jas sudarytų kitokių formų valstybės intervencijos pajamos, net jei ji nepriskiriama valstybės pagalbai. Jeigu valstybės parama priskiriama valstybės pagalbai, apie ją turėtų būti pranešta Institucijai, kad būtų nustatyti finansiniai projekto poreikiai.

Galimo Norvegijos žaliųjų sertifikatų rinkos kūrimo srityje ⁽⁶⁹⁾ sutartyje su pagalbos gavėju yra aiškiai išdėstytas pagalbos grąžinimo straipsnis, taikomas Energijos fondo teikiamai pagalbai, kad pagalba nebūtų teikiama iš dviejų šaltinių. Pagalba projektui taip pat mokama dalimis, kurios gali būti koreguojamos, jei projekto sąnaudos yra mažesnės nei tikėtasi. Pasibaigus pagalbos sutarčiai (t. y. išmokėjus paskutinę sumos dalį), *Enova* galutinai įvertinusi, gali koreguoti, jei nustato, kad pagalbos gavėjas pateikė klaidingą informaciją arba kad projektui buvo suteikta kita valstybės parama. Remdamasi pirmiau pateikta informacija, Institucija mano, kad Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punkto nuostatos yra vykdomos.

Pagalba neteikiama projektams, kurių grynoji esama vertė neigiama

Institucija, priimdama sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, išreiškė susirūpinimą, kad Energijos fondas taip pat teiks pagalbą projektams, kurių grynoji esama vertė, net suteikus fondo pagalbą, tebėra neigiama. Norvegijos valdžios institucijos dabar nurodė (žr. šio sprendimo I.9.1 skirsnio 9 dalį), kad neigiamą EBITDA turintys projektai investavimo metu įprastomis veiklos sąlygomis negali gauti jokios pagalbos. Todėl buvo atsižvelgta į Institucijos pastabas.

2) Energijos taupymo priemonės

Norvegijos valdžios institucijos siūlo keisti paskelbtą sistemą (žr. šio sprendimo I. 9.2 skirsnį) ir pagalbai energijos taupymo priemonėms ketina taikyti „papildomų sąnaudų metodą“, numatytą Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 25 punkte, d.1.6 skirsnio 30 ir 31 punktuose ir d.1.7 skirsnio 32 punkte. Taip pat vykdomas reikalavimas, kad pagalbos dydis neviršytų 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų, atsižvelgiant į galimybę padidinti 10 procentinių punktų pagalbą smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms.

⁽⁶⁹⁾ Žaliojo sertifikatas – tai paprastai minimali valstybės nustatyta kaina, kurią „žaliosios energijos“ gamintojai moka paskirstytojams. Tokie žalieji sertifikatai, priklausomai nuo konkretaus atvejo, gali būti ne valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje. 2006 m. vasario mėn. Norvegijos valdžios institucijos nusprendė nekurti bendros žaliųjų sertifikatų rinkos su Švedija.

Institucija pažymi, kad šis metodas atitinka Aplinkos apsaugos gairių nuostatas ir yra suderinamas su EEE susitarimo įgyvendinimu.

3) Naujos energijos technologijos

Norvegijos valdžios institucijos patvirtina, kad šios kategorijos pagalba – tai tik pagalbos atitinkamoms investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą ir energijos taupymo priemones subkategorija.

Jei atitinkami kriterijai, naudojami apskaičiuoti pagalbą investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą (I.9.1 skirsnis) ir energijos taupymo priemones (žr. šio sprendimo I.9.2 skirsnį), bus taikomi šios kategorijos pagalbai, tokia pagalba bus vertinama pagal tokius pat kriterijus. Taigi ji atitiks bus suderinama su Aplinkos apsaugos gairėmis.

4) Energijos vartojimo auditai

Institucija mano, kad pagalba padengti energijos vartojimo auditų ir analizių sąnaudas gali būti teikiama pagal d.1.3 skirsnio 25 punktą bei Aplinkos apsaugos gairių d.1.6 skirsnio 31 punktą ir d.1.7 skirsnio 32 punktą. Institucija pripažįsta, kad energijos vartojimo auditai, galimybių studijos ir energijos tyrimai dažnai reikalingi, įvertinant, kurioms energijos taupymo priemonėms reikia skirti investicijų, o kurioms – ne ⁽⁷⁰⁾. Jei energijos vartojimo auditų sąnaudos tiesiogiai susiję su investicijomis į energijos taupymo priemones, Institucija pripažįsta, kad tokios sąnaudos atitinka reikalavimus. Tokia pagalba negali viršyti 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų ribinio dydžio, o pagalba smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms gali būti 10 procentinių punktų didesnė, žr. Aplinkos apsaugos gairių d.1.5 skirsnio 30 punktą.

Institucija mano, kad negalima teikti pagalbos energijos vartojimo auditams, kurie atliekami siekiant įdiegti vartojimo arba sistemos pakeitimus, jei tokia pagalba nėra tiesiogiai susijusi su energijos taupymo priemonėmis. Tokia pagalba gali būti skiriama tik smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms. Pagal Aplinkos apsaugos gairių d.2 skirsnio 36 punktą ir EEE susitarimo XV priedo 1 dalies e punkte nurodyto įstatymo 5 straipsnį pagalba gali būti teikiama patariamosioms ir konsultacinėms paslaugoms smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms (pagalba smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms) ⁽⁷¹⁾.

⁽⁷⁰⁾ Europos Komisija taip pat pripažįsta tokias sąnaudas sprendime dėl valstybės pagalbos Nr. 75/2002 – Suomija, Žr. pirmiau 26 išnašą.

⁽⁷¹⁾ Žr. pirmiau šio sprendimo 29 išnašą.

3.2.2. Mokymo ir informavimo priemonės

Institucija pažymi, kad šiuo metu nėra tokios pagalbos schemos, apie kurią būtų pranešta Institucijai, taigi nebūtina apibrėžti tokias būsimas ir šiuo metu spėjamas pagalbos priemones pagal EEE nuostatas dėl valstybės pagalbos.

3.2.3. Finansavimo sistema

Remiantis įsigalėjusia precedentų teise, pagalbos priemonės negalima atskirti nuo metodo, pagal kurį ji finansuojama. Kaip nustatė Europos Teisingumo Teismas, dėl pagalbos schemos finansavimo sistemos visa pagalba gali būti nesuderinama su bendrąja rinka⁽⁷²⁾, ypač jei dėl to atsiranda diskriminacinių aspektų. Ypač būtina apsvastyti finansavimo priemonę kartu su finansavimo sistema tuomet, kai mokestis yra skirtas konkrečiam pagalbos programos finansavimui, kaip yra Energijos fondo atveju. Toks mokestis galėtų būti laikomas priemone, lygiaverte kiekybiniam apribojimui, jei jis visiškai kompensuoja vietos produktui tenkančią naštą (ne aptariamam atveju) arba tai galėtų būti diskriminuojantis vidaus mokestis, jei jis iš dalies palengvina šią naštą⁽⁷³⁾. Vertinant tokį naštos kompensavimo poveikį, turi būti nustatytas finansinis mokesčio ir vietos produktams suteikiamų palankesnių sąlygų lygiavertiškumas⁽⁷⁴⁾. Kai kuriais atvejais Teismas nagrinėjo ne tik tokio mokesčio įvedimą, bet ir jo naudą⁽⁷⁵⁾. Kadangi Energijos fondas finansuojamas iš paskirstymo tarifo mokesčio, kuris taip pat daro įtaką importuojamai energijai, šiuo atveju reikia įvertinti pagalbos schemos finansavimą iš paraftiskalinio mokesčio.

Energijos fondas nedaro skirtumo tarp užsienio ir nacionalinių atsinaujinančios energijos gamintojų ar įmonių, norinčių investuoti į energijos taupymo priemones, naujas energijos technologijas arba atlikti energijos vartojimo auditus. Norvegijos valdžios institucijos pateikė duomenų, kad iki šiol aštuoni kitų EEE gamintojų projektai gavo Energijos fondo pagalbą, be to, veikla, kuriai taikomas pirmiau minėtas mokestis (energijos gamyba naudojant vandens energiją ir importas), bei Energijos fondo remiami projektai nėra automatiškai lygiaverčiai. Mokestis taikomas energijos paskirstymo kiekiui, t. y. ne tiesiogiai gamybai⁽⁷⁶⁾. Tačiau net jei manytume, kad jis daro netiesioginę įtaką gamybos sąnaudoms, *Enovos* išmokama pagalba nėra automatiškai skiriama gamintojams, kurių energijai netiesiogiai taikomas toks mokestis. Pagalba dažniausiai skiriama naujų rūšių atsinaujinančiai energijai, šiuo metu neįskaitant vandens energijos. Įgyvendindamos energijos taupymo priemones ir energijos vartojimo auditus, visos įmonės gali turėti naudos iš šių paramos priemonių. Todėl negalima daryti išvados, kad

importuojamos energijos sąskaita gamintojams suteikiamos palankesnės sąlygos ir kad taip vietos (vandens) energijos gamintojų mokamą mokestį kompensuoja atitinkamos palankesnės sąlygos.

Mokesčio pajamų panaudojimas siejamas su pagalba, kuri, Institucijos manymu, atitinka reikalavimus, kaip matyti pirmesniame šio sprendimo II 3.2 skirsnyje. Pripažinta, kad pagal kiekį nustatomas mokestis atitinka taršos mokesčio mokėjimo principą, todėl jis gali būti priimtinas pagal EEE susitarimo 61 straipsnio 3 dalies c punktą ir Aplinkos apsaugos gaires, kuriose apibrėžtas toks principas. Taigi Institucija nemano, kad kiekiu pagrįsta sistema yra netinkama⁽⁷⁷⁾.

3.2.4. Išvada dėl Energijos fondo su pakeitimais, kuriuos pasiūlė Norvegijos valdžios institucijos

Institucija mano, kad pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą, energijos taupymo priemones ir pagalba naujoms energijos technologijoms, taip pat pagalba energijos vartojimo auditams, yra suderinama su EEE susitarimo įgyvendinimu, jei Norvegijos valdžios institucijos taiko Energijos fondo schemą, kaip apibrėžta:

- šio sprendimo I 9.1 skirsnio 1–12 dalyse dėl pagalbos investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą;
- šio sprendimo I.9.2 skirsnio 1–5 dalyse dėl energijos taupymo priemonių;
- šio sprendimo I.9.3 skirsnyje dėl naujų energijos technologijų;
- šio sprendimo II.3.2.1 skirsnio 4 dalyje dėl energijos vartojimo auditų.

4. Pagalbos gražinimas

Institucija nustatė, kad pagal šio sprendimo II 3.1.3 skirsnį pagalbos investicijoms į atsinaujinančią energiją, energijos taupymą ir naujas energijos technologijas priemones, taip pat paskelbta pagalba energijos vartojimo auditams yra nesuderinama su EEE susitarimo įgyvendinimu.

⁽⁷²⁾ Bylos C-261/01 ir C-262/0, *Belgische Staat prieš Calster, Cleeren, Openbaar Slachthuis NV*, (2003 m.) ECR I-12249, 46 punktas, Byla C-47/69 *Prancūzija prieš Komisiją* (1970 m.) ECR 487, 4 punktas.

⁽⁷³⁾ Byla C-72/92 *Firma Herbert Scharbatke GmbH prieš Vokietijos Federacinę Respubliką* (1993 m.) ECR I-5509, nuoroda į EB sutarties 95 straipsnį, dabar 90 straipsnį. EEE susitarimo 14 straipsnis atitinka EB sutarties 90 straipsnį.

⁽⁷⁴⁾ Byla C-266/91 *Celulose Beira Industrial SA prieš Fazenda Pública* (1993 m.) ECR I-4337.

⁽⁷⁵⁾ Bylos C-78/90–C-83/90 *Compagnie Commerciale de l'Ouest* ir kiti (1992 m.) ECR I-1847.

⁽⁷⁶⁾ Europos Komisija patvirtino panašią sistemą Komisijos sprendime Nr. 707/2002, aukščiau 42 išnaša.

⁽⁷⁷⁾ Žr. pastabas Komisijos sprendime Nr. 707/2002, aukščiau 42 išnaša, ir Sprendimą Nr. 533/01 – *Airija, pagalba, skirta skatinti atsinaujinančios energijos šaltinius Airijoje*.

Remiantis Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 14 straipsniu, neteisėtos pagalbos atvejais, jei ji būtų pripažinta neatitinkanti reikalavimų, Institucija paprastai nurodo atitinkamai ELPA valstybei susigrąžinti iš pagalbos gavėjo jam išmokėtą pagalbą.

Institucija mano, kad tokiu atveju jokie bendrieji principai netrukdo susigrąžinti pagalbą. Remiantis išgalėjusia precedentų teise, neteisėtos pagalbos panaikinimas ją sugrąžinant – tai logiškas sprendimas, priėmus išvadą, kad ji neteisėta. Todėl nepagrįstai suteiktos valstybės pagalbos grąžinimas, siekiant atkurti buvusią padėtį, iš esmės negali būti pripažintas neatitinkančiu EEE susitarimo tikslų valstybės pagalbos srityje. Grąžindamas pagalbą, jos gavėjas netenka palankesnių sąlygų rinkoje nei konkurentai ir taip atkuriamas padėtis iki pagalbos išmokėjimo⁽⁷⁸⁾. Be to, kai grąžinama pagalba, išskyrus nepaprastas aplinkybes, Institucija paprastai neviršija veiksmų savo nuožiūra ribų, kurios yra pripažintos Teismo precedentų teisėje, jei ji prašo atitinkamos ELPA valstybės susigrąžinti neteisėtos pagalbos forma išmokėtas sumas, nes ji tik atkuria buvusią padėtį⁽⁷⁹⁾. Taip pat atsižvelgiant į privalomą Institucijos vykdomos valstybės pagalbos priežiūros funkcijos pobūdį, numatytą Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokole, pagalbą gavusios įmonės iš esmės negali turėti teisėtų lūkesčių, kad pagalba yra teisėta, nebent ji buvo skirta pagal pirmiau minėto protokolo nuostatose numatytą procedūrą⁽⁸⁰⁾. Šiuo atveju nenumatomos nepaprastos aplinkybės, dėl kurių gavėjai turėtų teisėtų lūkesčių šiuo atžvilgiu.

Grąžinama pagalbos suma turėtų apimti sudėtinės palūkanas pagal Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 14 straipsnio 2 dalį ir Institucijos 2004 m. liepos 14 d. sprendimo Nr. 195/04/COL 9 ir 11 straipsnius.

Institucija taip pat pažymėtų, kad šiame sprendime apibrėžta pagalbos grąžinimo tvarka nepažeidžia principo, kad atskiros subsidijos, suteiktos pagal pirmiau nurodytas keturias priemones, nėra valstybės pagalba arba paskesniame Institucijos sprendime ar pagal bendrosios išimties taisyklės dėl savo savybių gali būti pripažintos visiškai ar iš dalies suderinamos su EEE susitarimo įgyvendinimu.

Jei pagal keturias pirmiau minėtas priemones suteiktos atskiros subsidijos, kaip pranešta 2003 m. birželio 5 d. laiške, jau atitinka reikalavimus, kuriuos Institucija šiame sprendime nustato paramos priemonėms (žr. toliau šio sprendimo 4

straipsnį), jos yra suderinamos su EEE susitarimo įgyvendinimu, todėl jų nereikia grąžinti.

5. Įsipareigojimas teikti metines ataskaitas/Energijos fondo gairės

Pagal Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 21 straipsnio 1 dalį ir Institucijos 2004 m. liepos 14 d. procedūrinio sprendimo Nr. 195/04/COL 5 straipsnio 1 dalį ir III priedą Norvegijos valdžios institucijos turėtų kasmet teikti ataskaitas Institucijai.

Pagal Institucijos 2004 m. liepos 14 d. procedūrinio sprendimo Nr. 195/04/COL 5 straipsnio 2 dalį Norvegijos valdžios institucijos taip pat turėtų teikti informaciją apie visus penkis didžiausius projektus, kuriems buvo skirta pagalba šiose srityse:

- a) pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą,
- b) investicijos į energijos taupymo priemones,
- c) naujos energijos technologijos, ir
- d) energijos vartojimo auditai.

Pirmiausia ataskaitoje turėtų būti pateikta informacija apie atitinkamą apskaičiuotą grynąją esamą vertę ir nurodyta, kaip buvo nustatyta tos energijos rūšies rinkos kaina. Be to, turėtų būti pateiktas projektų investicijų sąnaudų sąrašas.

Jei pagalba teikiama biomasės projektams, ataskaitoje taip pat turėtų būti pateikta informacija, kuri pagrįstų, jog visos įmonių patirtos sąnaudos po įgėtinės amortizacijos vis dar viršija energijos rinkos kainą.

Enovos/Energijos fondo pagalbos teikimo gairės

Institucija taip pat nurodo, kad jos šiame sprendime nustatyti reikalavimai turėtų būti įtraukti į Enovos/Energijos fondo pagalbos dokumentus, kuriuose apibrėžiamos pagalbos teikimo taisyklės, arba išdėstyti kuria nors kita tinkama gairių dėl pagalbos priemonių taikymo forma. Šių gairių variantas turėtų būti pateiktas Institucijai ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo šio sprendimo priėmimo,

⁽⁷⁸⁾ Byla C-350/93 *Komisija prieš Italiją* (1995 m.) ECR I-699, 22 punktas.

⁽⁷⁹⁾ Byla C-75/97 *Belgija prieš Komisiją* (1999 m.) ECR I-3671, 66 punktas, ir Byla C-310/99 *Italija prieš Komisiją* (2002 m.) ECR I-2289, 99 punktas.

⁽⁸⁰⁾ Byla C-169/95 *Ispanija prieš Komisiją* (1997 m.) ECR I-135, 51 punktas.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Toliau nurodytos Energijos fondo teikiamos priemonės, apie kurias Norvegijos valdžios institucijos pranešė 2003 m. birželio 5 d. laiške (Dok. Nr. 03-3705-A, registruotas byloje SAM 030.03006), yra valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje:

- a) pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą;
- b) pagalba investicijoms į energijos taupymo priemones;
- c) pagalba investicijoms į naujas energijos technologijas;
- d) pagalba energijos vartojimo auditams, ir
- e) pagalba mokymo medžiagai ir mokymui nuo 2002 m. sausio 1 d. iki 2003 m. gruodžio 31 d.

2 straipsnis

- a) Informacijos pagalbos telefono linija ir apsilankymų vietoje programa pagal Energijos fondo schemą, apie kurią pranešta 2003 m. birželio 5 d. laiške (Dok. Nr. 03-3705-A), nėra valstybės pagalba, apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje.
- b) Savivaldybių energijos efektyvumo programa nėra valstybės pagalba, jei pagalba yra skirta tik vykdyti savivaldybės viešąją funkciją.

3 straipsnis

Šio sprendimo 1 straipsnio e punkte nurodyta priemonė yra suderinama su EEE susitarimo įgyvendinimu.

4 straipsnis

Pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą, energijos taupymo priemones, naujas energijos technologijas ir energijos vartojimo auditus yra suderinama su EEE susitarimo įgyvendinimu, kaip apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, laikantis šiame straipsnyje apibrėžtų reikalavimų.

- a) Pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą

Visa pagalba turi atitikti kriterijus, nurodytus šio sprendimo I.9.1 skirsnio 1–12 dalyse, kad būtų įvykdyti Aplinkos apsaugos gairių d.3.3.1 skirsnio 54 punkto reikalavimai.

- b) Pagalba investicijoms į energijos taupymo priemones

Visa pagalba turi atitikti kriterijus, nurodytus šio sprendimo I.9.2 skirsnio 1–5 dalyse, kad būtų įvykdyti Aplinkos apsaugos gairių d.1.3 skirsnio 25 punkto, d.1.6. skirsnio 30 ir 31 punktų ir d.1.7 skirsnio 32 punkto reikalavimai.

- c) Pagalba naujoms energijos technologijoms

Pagalba remiant naujas energijos technologijas gali būti teikiama pagal šio sprendimo 4 straipsnio a dalyje apibrėžtus kriterijus tiek, kiek pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą yra susijusi su naujomis technologijomis, bei šio sprendimo 4 straipsnio b dalyje apibrėžtus kriterijus tiek, kiek pagalba naujoms energijos technologijoms yra susijusi su investicijomis į energijos taupymo priemones.

- d) Pagalba energijos vartojimo auditams ir tyrimams

Pagalba energijos vartojimo auditams turi būti tiesiogiai susijusi su investicijomis į energijos taupymo priemones ir neviršyti 40 % reikalavimus atitinkančių sąnaudų, kurios mažoms ir vidutinėms įmonėms gali būti 10 procentinių punktų didesnės. Reikalavimus atitinkančios sąnaudos – tai šio sprendimo I. 9.1 skirsnyje, 35 išnaša, apibrėžtos sąnaudos.

Energijos vartojimo auditams, kurie nesusiję su investicijomis į energijos taupymo priemones, skiriama pagalba, pvz., vartojimo ar sistemų pakeitimams, gali būti skiriama tik pagal Aplinkos apsaugos gairių d.2 skirsnio 36 punkte ir EEE susitarimo XV priedo 1 dalies e punkte nurodytame įstatyme apibrėžtus reikalavimus.

5 straipsnis

- a) Norvegijos valdžios institucijos turėtų teikti metines ataskaitas Institucijai, kaip numatyta Susitarimo dėl priežiūros ir teismo 3 protokolo II dalies 21 straipsnio 1 dalyje ir Institucijos 2004 m. liepos 14 d. procedūrinio sprendimo Nr. 195/04/COL 5 straipsnio 1 dalyje ir III priede.

b) Pagal Institucijos 2004 m. liepos 14 d. procedūrinio sprendimo Nr. 195/04/COL 5 straipsnio 2 dalį Norvegijos valdžios institucijos taip pat turėtų teikti informaciją apie visus penkis didžiausius projektus, kuriems buvo skirta pagalba šiose srityse:

- 1) pagalba investicijoms į atsinaujinančios energijos gamybą,
- 2) investicijos į energijos taupymo priemones,
- 3) naujos energijos technologijos, ir
- 4) energijos vartojimo auditai.

Pirmiausia ataskaitoje turėtų būti pateikta informacija apie atitinkamą apskaičiuotą grynąją esamą vertę, įskaitant Energijos fondo taikomą diskonto normą, ir nurodyta, kaip buvo nustatyta tos energijos rūšies rinkos kaina. Be to, turėtų būti pateiktas šio sprendimo 5 straipsnio b dalyje nurodytų projektų investicijų sąnaudų sąrašas.

Jei pagalba teikiama biomasės projektams, ataskaitoje taip pat turėtų būti pateikta informacija, kuri pagrįstų, jog visos įmonių patirtos sąnaudos po įgėtinės amortizacijos vis dar viršija energijos rinkos kainą.

c) Norvegijos valdžios institucijos taip pat turėtų ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo šio sprendimo priėmimo pateikti Institucijai naują Energijos fondo paramos taikymo gairių variantą

6 straipsnis

a) Šio sprendimo 1 straipsnio a–d dalyse nurodytos priemonės, kaip pranešta 2003 m. birželio 5 d. laiške (Dok. Nr. 03-3705-A), yra nesuderinamos su EEE susitarimo įgyvendinimu.

b) Pagal pirmiau minėtas priemones skirtos atskiros dotacijos, kurios jau atitinka šio sprendimo 4 straipsnyje apibrėžtus kriterijus, yra suderinamos su EEE susitarimo įgyvendinimu.

7 straipsnis

Norvegijos valdžios institucijos nedelsdamos panaikina šio sprendimo 6 straipsnio a dalyje nurodytas priemones, jei jų dar nepanaikino, ir pakeičia jas priemonėmis, kurios atitinka šio sprendimo 4 straipsnyje apibrėžtus reikalavimus.

8 straipsnis

Norvegijos valdžios institucijos imasi visų būtinų priemonių, kad susigrąžintų iš pagalbos gavėjų pagalbą, nurodytą šio sprendimo 6 straipsnio a dalyje ir neteisėtai suteiktą gavėjams, išskaičiuojant visas jau grąžintas sumas.

Lėšos grąžinamos nedelsiant pagal nacionalinės teisės numatytas procedūras, jei jos leidžia nedelsiant veiksmingai įgyvendinti sprendimą. Į grąžinamos pagalbos sumą įtraukiamos palūkanos ir sudėtinės palūkanos, skaičiuojamos nuo dienos, kai gavėjas gavo pagalbą iki pagalbos sugrąžinimo dienos. Palūkanos skaičiuojamos pagal ELPA priežiūros institucijos sprendimo Nr. 195/04/COL 9 ir 11 straipsnius.

9 straipsnis

Norvegijos valdžios institucijos per du mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą praneša ELPA priežiūros institucijai apie priemones, kurių buvo imtasi jį įgyvendinti.

10 straipsnis

Šis sprendimas yra skirtas Norvegijos Karalystei.

11 straipsnis

Tik tekstas anglų kalba yra autentiškas.

Pasirašytas 2006 m. gegužės 3 d. Briuselyje.

ELPA priežiūros institucijos vardu

Bjørn T. GRYDELAND
Pirmininkas

Kurt JÄGER
Kolegijos narys